

SLACHTOFFERS
EN
RECHTSGELIJKHEID
VERSLAGBOEK COLLOQUIUM
20 FEBRUARI 2004

Colofon

Redactie Lies Vermeulen
Lay-out Luc Moerkerke, Ludo Serrien en Lies Vermeulen
Druk Copymatic, Berchem

Het verslagboek kan opgevraagd worden bij Lies Vermeulen

Steunpunt Algemeen Welzijnswerk
Diksmuidelaan 50
2600 Berchem
Tel 03-340 49 24
Fax 03-385 57 05
E-mail lies.vermeulen@steunpunt.be

v.u.: Peter De Koster, p/a Diksmuidelaan 50, 2600 Berchem

Inhoud

Colofon	2
Inhoud	3
Voorwoord	5
1. Openingstoespraak "Een dag voor het slachtoffer!?"	7
2. Slachtofferhulp van gisteren naar morgen.....	14
2.1. Passief-afwezig	14
2.2. Actief-aanwezig	14
2.3. Wisselwerking	14
2.4. Activerende werking	15
2.5. Uitdagingen voor de hulpverlening	16
3. Verslagen werkgroepen.....	17
3.1. Recht op geven van informatie	17
3.2. Recht op krijgen van informatie	17
3.3. Recht op juridische bijstand	21
3.4. Recht op bescherming en privacy.....	29
3.5. Recht op herstel	32
3.6. Recht op hulp.....	34
4. Debat.....	37
5. Slottoespraak van Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, Adelheid Byttebier met voorstelling van affiche en brochure	39
Bijlagen	41
Bijlage 1 Voorstellingstekst Slachtofferhulp – Afdelingen van de Centra voor Algemeen Welzijnswerk	41
1. Historiek.....	41
2. De rechten van het Slachtoffer.....	42
3. Slachtofferhulp vandaag.....	43
3.1. Doelgroep	43
3.2. Werkingsprincipes	43
3.3. Het hulpaanbod	44
Bijlage 2 De Beleidscel Samenleving en Criminaliteit stelt zich voor	50

Bijlage 3 Adressenlijst van Centra Algemeen Welzijnswerk met afdeling Slachtofferhulp	52
Ondersteuningsstructuur voor Vlaanderen.....	52
Diensten voor Slachtofferhulp in Vlaanderen.....	52
 Bijlage 4 Adressenlijst standhouders infomarkt	 56
Bijlage 5 Adressenlijst sprekers en medewerkers	60
1. Openingstoespraak "Een dag voor het slachtoffer!?"	60
2. Toespraak "Slachtofferhulp van gisteren naar morgen"	60
3. Werkgroepen.....	60
3.1. Recht op geven van informatie	60
3.2. Recht op krijgen van informatie	61
3.3. Recht op juridische bijstand	62
3.4. Recht op privacy en bescherming.....	62
3.5. Recht op herstel	63
3.6. Recht op hulp.....	64
3.7. Debat	64
3.8. Slottoespraak.....	65
 Bijlage 6 Sponsors.....	 66

Voorwoord

Voor u ligt het verslagboek van het colloquium "Slachtoffers en rechtsgelijkheid" dat doorging op 20 februari 2004 in het Markiesgebouw te Brussel. Deze dag werd ter gelegenheid van de Europese Dag van het Slachtoffer georganiseerd door het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, de afdelingen Slachtofferhulp van de Centra Algemeen Welzijnswerk en de Beleidscel Samenleving en Criminaliteit van de Vlaamse Gemeenschap.

Bij de inschrijvingen bleek de dag al een groot succes te zijn. Zeer snel bereikten we het maximum aantal deelnemers en uiteindelijk namen 280 mensen deel. De deelnemers hadden diverse achtergronden. Allen deelden de betrokkenheid op de rechten van slachtoffers.

De 'zeven rechten van het slachtoffer', vernoemd in de 'Europese Verklaring van de rechten van het Slachtoffer', vormden de rode draad van de dag. Naast een plenair gedeelte kon elke deelnemer deelnemen aan twee werkgroepen.

1. Recht op geven van informatie.
Het geven van informatie gaat verder dan het vertellen van feiten. Hoe kan je hieraan tegemoet komen vanuit de verschillende posities?
2. Recht op krijgen van informatie
Slachtoffers die in aanraking komen met de medische wereld hebben recht op duidelijke en verstaanbare informatie.
3. Recht op juridische bijstand
Welke betekenis heeft de rechtsbijstandsverzekering voor slachtoffers?
4. Recht op bescherming en privacy
Wat is de impact van pers en media op slachtoffers? Welke deontologie wordt door journalisten gehanteerd?
5. Recht op herstel
Er worden aan slachtoffer- en daderkant veel knelpunten ervaren in de uitvoering van de burgerlijke partijstelling. Wat kan hieraan gedaan worden?
6. Recht op hulp
Van bescherming naar responsabilisering van slachtoffers. Slachtofferhulp geeft zijn eigen kijk op slachtofferhulpverlening.

Rond het zevende recht, het recht op respect en erkenning, is geen aparte werkgroep georganiseerd omdat dit de basis is van alle rechten. Geen enkel recht heeft betekenis indien dit niet vanuit een respectvolle houding vorm krijgt.

Eén werkgroep sprong er uit, zowel naar inhoud, als naar opzet, als naar reacties. In de werkgroep "Recht op geven van informatie" zetten medewerkers van Slachtofferhulp op een creatieve manier neer hoe slachtoffers dit recht (nog vaak) beleven. De reacties van het publiek waren unaniem. Dit stuk zou zeer goed kunnen dienen voor vormingen aan politie, advocatuur, magistratuur, medische sector, maar ook intern voor nieuwe medewerkers en vrijwilligers. In navolging werd bij Minister Byttebier dan ook een projectaanvraag ingediend om het maken van dergelijke video te subsidiëren. We hopen uiteraard op een positief antwoord.

De dag werd ingeleid door een lezing van Astrid Rubbens rond de rechten van slachtoffers en door Wilfried Meyvis die in zijn toespraak de evoluties van Slachtofferhulp schetste. Op het einde van de dag was er een debat en nadien lanceerde Minister Adelheid Byttebier de vernieuwde folder en affiche van Slachtofferhulp. Er was doorlopend een info-markt te bezoeken met standen van organisaties, zelfhulpgroepen en overheidsdiensten die een aanbod hebben naar slachtoffers toe. Voor Slachtofferhulp was het een schitterende dag. Het was een gelegenheid om mensen samen te brengen, elkaar terug te zien

en contacten te leggen. Zowel op de standen als in de werkgroepen konden de deelnemers inspiratie opdoen en informatie verzamelen. De feedback was over het algemeen zeer lovend.

Het colloquium viel samen met de aanloop naar het proces Dutroux. De mediabelangstelling voor dit proces en hun houding naar slachtoffers toe, stelt algemeen de problematiek van berichtgeving rond slachtoffersituaties scherp. Slachtoffers worden nog te vaak gebruikt, misleid en onvoldoende voorbereid door journalisten. De Raad voor de Journalistiek deelt onze bekommernis hieromtrent.

In navolging van hun bijdrage op het colloquium zijn gesprekken gestart rond samenwerking.

De Wetenschappelijke Vereniging van Huisartsen stelde tevens de vraag naar meer samenwerking.

Naast deze concrete resultaten heeft het Colloquium geleid tot meer zichtbaarheid van Slachtofferhulp en de rechten van slachtoffers bij aanverwante sectoren. Er was zelfs enige media-aandacht.

De rechten van slachtoffers is uiteraard niet iets waar we ons slechts één dag per jaar van bewust moeten zijn. Deze rechten inspireren Slachtofferhulp dagdagelijks in hun werk en wij hopen dat ze ook onze partners zullen stimuleren.

Hopelijk kan dit verslagboek hiertoe een bijdrage leveren. Het bevat de verslagen van de verschillende werkgroepen, met uitzondering van de werkgroep "recht op geven van informatie", die in de vorm van een toneel werd gebracht, wat zich moeilijk laat vertalen in een verslag.

Voorts worden al de lezingen integraal weergegeven in deze verslagbundel.

Van de diensten Slachtofferhulp in Vlaanderen en de Beleidscel Samenleving en Criminaliteit vindt u een voorstellingstekst in bijlage. Eveneens in bijlage vindt u een aantal adressenlijsten: van de Centra Algemeen Welzijnswerk met een afdeling Slachtofferhulp, van de deelnemers aan de infomarkt en van de sprekers en medewerkers aan het colloquium.

Tot slot een woord van dank aan eenieder die een bijdrage leverde voor het slagen van deze dag: Minister Byttebier, de werkgroepmedewerkers, de standhouders, de leden van het debat, de onthaalmedewerkers, de medewerkers van de Beleidscel Samenleving en Criminaliteit, alle collega's binnen Slachtofferhulp, de collega's op het Steunpunt en de sponsors. In het bijzonder gaat onze dank uit naar Lies Vermeulen, medewerker Steunpunt Algemeen Welzijnswerk. Zij nam de volledige coördinatie van de organisatie van het colloquium en de redactie van het verslagboek op zich.

Veel leesplezier.

Astrid Rubbens

Stafmedewerkster Slachtofferhulp Steunpunt Algemeen Welzijnswerk

1. Openingstoespraak "Een dag voor het slachtoffer!?"

In naam van de afdelingen Slachtofferhulp van de Centra Algemeen Welzijnswerk, Het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk en de beleidscel Samenleving en Criminaliteit heet ik u van harte welkom op het Colloquium "Slachtoffers en Rechtsgelijkheid" en dit ter gelegenheid van de Europese Dag van het Slachtoffer.

Ik vind het fantastisch om hier voor mij 280 mensen te zien die samen, op één of andere manier, de zorg voor slachtoffers delen.

Ik nodig u uit om eens goed naast mij te kijken. U zal daar vele slachtoffers zien staan:

- Ze zijn weinig zichtbaar,
- veelal anoniem,
- sommige herkent u misschien,
- een heel aantal kent niemand omdat ze voldoende steun en opvang in hun eigen omgeving vonden of zichzelf niet als slachtoffer kenbaar maakten,
- en een aantal vielen door de mazen van het net.
- Het is een verscheidenheid aan mensen, van alle leeftijden, met verschillende sociale achtergrond, verschillende emotionele en materiële mogelijkheden.
- Ze zijn slachtoffer van uiteenlopende misdrijven of schokkende gebeurtenissen.
- Zij representeren een dwarsdoorsnede van onze bevolking.

Slachtoffers zijn lange tijd weinig zichtbaar geweest in heel de context van de strafrechtspleging. Het justitieel en politieel apparaat waren gericht op de opsporing en bestraffing van de dader. Dit lijkt nog enigszins logisch, maar ook voor de welzijnssector is de aandacht voor slachtoffers en de slachtofferproblematiek vrij recent. Pas in de jaren tachtig kreeg men in ons land oog voor de noden van slachtoffers. Een belangrijke aanzet was de reactie uit feministische hoek op de ontkenning van het fenomeen geweld. Tevens werd de problematiek van kindermishandeling uit de privé-sfeer gehaald en kreeg ze publieke aandacht. Bovendien werd door een aantal spectaculaire gijzelingen, bom-aanslagen, overvallen en moorden op kinderen de publieke opinie gevoeliger voor de problematiek van slachtoffers. Vanuit wetenschappelijke hoek ontwikkelde zich een interesse voor de "victimologie" en uit onderzoek bleek dat slachtoffers zich slecht bejegend voelden door politie en justitie.

Eind jaren '80 werden de eerste "Centra voor Hulp aan Slachtoffers van misdrijven" erkend door de Vlaamse Gemeenschap.

Deze Vlaamse Gemeenschap heeft de voorbije jaren belangrijke initiatieven genomen inzake de slachtofferhulpverlening en het forensisch welzijnswerk. Wilfried Meyvis, coördinator van de Beleidscel Samenleving en Criminaliteit, die na mij aan het woord komt zal ongetwijfeld verder stilstaan bij deze evoluties.

Ik licht slechts enkele zaken kort toe. De Centra voor Hulp aan Slachtoffers van misdrijven evolueerden naar afdelingen Slachtofferhulp binnen de Centra Algemeen Welzijnswerk. Sinds 1997 is in elk gerechtelijk arrondissement een dienst actief. De doelgroep breidde zich de voorbije jaren uit tot:

- alle slachtoffers en na(ast)bestaanden van misdrijven,
- nabestaanden van dodelijke verkeersongevallen,
- nabestaanden van zelfdoding,
- slachtoffers van rampen en
- getuigen van al deze feiten.

En dit betreft zowel kinderen, jongeren als volwassenen.

Er werken momenteel 69 voltijdse beroepskrachten bij Slachtofferhulp en zij worden bijgestaan door een 200-tal vrijwillige medewerkers. Ons vrijwilligersconcept is een uiting van het kiezen voor een solidaire maatschappij. Het vrijwilligersmodel strookt met de

visie van Slachtofferhulp om pathologiesering, medicalisering en stigmatisering van slachtoffers te vermijden. Door de vrijwillige inzet van een medeburger wordt een bijdrage geleverd aan het herstel van het beschadigd vertrouwen van slachtoffers in de samenleving.

Sinds 2001 werd met middelen van de Vlaamse overheid gestart met de uitbouw van een kinderwerking binnen Slachtofferhulp. Beroepskrachten en vrijwillige medewerkers werden getraind in de eerstelijns opvang van kinderen tot 14 jaar. De opgebouwde kennis en ervaring werd neergeschreven en in 2003 kwam het eerste boek van Slachtofferhulp uit: "Kinderen helpen na een schokkende gebeurtenis, een praktische gids na een misdrijf of een plots overlijden".

Ik wil verder met u stil staan bij deze "Europese Dag van het Slachtoffer".

De leden¹ van het Europees Forum voor Slachtofferhulp ondertekenden op 22 februari 1993 de "Verklaring van de Rechten van het Slachtoffer". Sindsdien is deze dag de "Europese dag van het Slachtoffer".

Het Europees Forum, dat sinds 1990 bestaat, brengt erkende slachtofferhulpdiensten uit verschillende Europese landen samen. Zij trachten op Europees niveau invloed te hebben op het slachtofferbeleid en ijveren samen voor de rechten van slachtoffers.

Het Europees Forum formuleerde destijds zes rechten in zijn verklaring.

Het Nationaal Forum voor Slachtofferbeleid in België, voegde hier een zevende recht aan toe. Ik som ze u hier op.

1. Recht op respect en erkenning
2. Recht op krijgen van informatie
3. Recht op geven van informatie
4. Recht op juridische bijstand
5. Recht op bescherming en privacy
6. Recht op herstel
7. Recht op hulp

Slachtofferhulp wil deze Europese dag niet onopgemerkt laten voorbij gaan. Een jaar geleden startten we ter gelegenheid van deze dag met een symbolische actie. Velen onder u kregen een affiche met de zeven rechten van het slachtoffer.

De Dag van het Slachtoffer is een gelegenheid om stil te staan bij wat we doen, waar we naartoe willen, en wie we dienen. Wij willen dit samen met u doen via werkgroepen gebaseerd op de rechten van het slachtoffer. Op het einde van de dag worden de knelpunten en vragen ervaren in de werkgroepen tijdens een debat voorgelegd aan een aantal experts uit de justitiële, politionele en welzijnssector. Zij worden uitgedaagd om een brug te slaan naar morgen.

Deze dag wordt afgesloten met een toespraak van Minister Adelheid Byttebier en de lancering van een hernieuwde folder en affiche.

De rechten van het slachtoffer kregen een wettelijke vertaling in het Europees Kaderbesluit van 15 maart 2001 inzake de status van het slachtoffer in de strafprocedure. Het kaderbesluit stelt (ik citeer): "het is belangrijk dat de noden van slachtoffers op een alomvattende en gestructureerde wijze worden gezien en behandeld, en dat gedeeltelijke of incoherente oplossingen die tot secundaire victimisatie aanleiding kunnen geven, worden vermeden".

¹ Leden van het Europees Forum voor Slachtofferhulp 2003: Oostenrijk, België, Tsjechië, Estland, Finland, Frankrijk, Duitsland, Hongarije, Ierland, Luxemburg, Nederland, Portugal, Slowakije, Zweden, Zwitserland, Verenigd Koninkrijk.

Dit kaderbesluit is een aanzet om de rechten van slachtoffers in de Europese lidstaten een plaats te geven. De evaluatie van het kaderbesluit is voor België positief. Maar wat betekent dit?

Op wetgevend vlak doet België het goed. Een slachtofferbeleid moet echter verder reiken en wetgeving moet omgezet worden in een adequate praktijk.

Het is namelijk zo dat inzake de slachtofferproblematiek het veiligheidsbeleid van Binnenlandse Zaken, het slachtofferbeleid van Justitie en het welzijnsbeleid van de Vlaamse Gemeenschap elkaar noodzakelijkerwijs tegenkomen.

De voorbije 11 jaar leren ons dat de zorg voor slachtoffers een opdracht is van samenwerken, van verbinding zoeken tussen de verschillende actoren met als doel een zo volledig mogelijk, professioneel onderbouwd aanbod te formuleren aan slachtoffers, waarbij de integriteit, beleving en noden van het slachtoffer voorop staan. De betrokken overheden namen hiervoor belangrijke initiatieven en er werd heel veel gerealiseerd. We zijn er jammer genoeg nog niet.

Eén van de belangrijkste initiatieven, vind ik zelf, is het Samenwerkingsakkoord van 1998 tussen de federale staat en de Vlaamse Gemeenschap inzake de Slachtofferzorg. Dit akkoord regelt o.a. de systematische verwijzing naar Slachtofferhulp van slachtoffers die contact hadden met de dader en van slachtoffers bij wie in de verblijfplaats werd ingebroken.

Concreet betekent dit dat al deze slachtoffers, ongeacht hun reactie, bij de klachtneerlegging van de politie het aanbod moeten krijgen dat ze, mits hun toelating, door Slachtofferhulp gecontacteerd worden.

Voor Slachtofferhulp blijft dit akkoord een mijlpaal, ondanks de moeilijke implementatie. Het geeft een slachtoffer erkenning voor wat hij meemaakte en benadert het slachtoffer met respect voor zijn autonomie.

Om te begrijpen waarom dit zo belangrijk is, wil ik u een aantal feiten voorleggen.

- Slachtoffers ervaren zichzelf niet als hulpvragers, dus zullen zelden actief op zoek gaan naar hulp.
- De eerste reactie van slachtoffers zegt niets over het verdere verwerkingsproces.
- Slachtoffers hebben normale reacties op een abnormale gebeurtenis en het is belangrijk dat zij hun reacties ook zo begrijpen.
- Het vertrouwen van slachtoffers in een "veilige" en "betrouwbare" samenleving is beschadigd.
- Slachtoffers worden geconfronteerd met gevoelens van machteloosheid en hebben nood aan het gevoel terug greep te hebben over hun leven.
- Slachtoffers weten zelf het beste wat ze nodig hebben. Ze kunnen alleen soms wat hulp gebruiken om dit voor zichzelf duidelijk te krijgen.
- Slachtoffers kunnen verantwoordelijkheid opnemen voor hun eigen verwerkingsproces.

De politie is vaak de eerste persoon waarmee het slachtoffer in contact komt, maar dit kan ook een arts of verplegende zijn. Dit eerste contact is essentieel voor de beleving van de hulp- en dienstverlening nadien.

Bij de politie merken wij dat in de praktijk heel wat individuele politiemensen, grote inspanningen doen, maar dit is niet voldoende. Blijvende training van politiemensen in de slachtofferbejegening is noodzakelijk. Maar veel essentiëler nog, voor mij, is dat de visie van het samenwerkingsakkoord gesteund wordt door het politiebeleid, zodat deze inspanningen veralgemeend en erkend worden.

Er zijn zeven rechten en slechts zes werkgroepen. U hebt misschien opgemerkt dat er geen werkgroep aan het **recht op respect en erkenning** gewijd werd. Wij menen namelijk dat het recht op respect en erkenning ons steeds moet inspireren in het verwezen-

lijken van alle rechten van slachtoffers. Respect en erkenning is de rode draad in heel de benadering van slachtoffers en hun rechten.

Het slachtoffer moet zich erkend voelen in wat hij meemaakt, zijn beleving en zijn noden. Welke daad, beslissing of aanbod ook, wanneer dit door het slachtoffer niet ervaren wordt als respectvol gaat het zijn doel voorbij.

En het is waar, slachtoffers doen soms moeilijk, gedragen zich vreemd, stellen vervelende vragen, zijn eisend, onredelijk. Is dit een reden om niet respectvol te zijn?

Respect en erkenning verwijst naar een grondhouding en uit zich vooral door, schijnbaar, kleine dingen:

- het glas water als het teveel wordt,
- het voor de zoveelste keer luisteren naar hetzelfde verhaal,
- het laten uitspreken ook al is voor jou de gegeven informatie niet zo relevant,
- een gepersonaliseerde en in verstaanbare taal geschreven brief,
- een rustige plek

Dit is niet altijd eenvoudig. In de omgang met slachtoffers verliezen we de illusie van onkwetsbaar te zijn. Slachtofferschap confronteert ons met onze eigen angst en onvermogen. Omgaan met slachtoffers is vaak een balanceren tussen grenzen en mogelijkheden. We worden geconfronteerd met reacties die we niet verwachten, waar we niet vertrouwd mee zijn en dus ook niet weten op te reageren. Ook de werkdruk, de miskennis van de eigen inzet, spelen een rol. Verhalen van slachtoffers kunnen belastend zijn.

Dagdagelijks worden in de correcte bejegening van slachtoffers nog grote vergissingen gemaakt. Het is echter niet correct hier alleen de individuele verantwoordelijkheid te benoemen. Respectvol omgaan met slachtoffers vraagt om zorgzame structuren. Medewerkers moeten kunnen functioneren in een organisatie die respect heeft voor zijn personeel. Dit betekent dat er ruimte is voor het ventileren tegen collega's, dat er de kans is om supervisie te volgen, er een vormingsbeleid wordt gevoerd en er structurele oplossingen gevonden worden voor de werkdruk. Dit vraagt uiteraard de nodige middelen.

Ik meen dat we hier nog een belangrijke opdracht hebben en ook de betrokken overheden moeten zich hiervan bewust worden.

Minister van Justitie, Mevrouw Onckelinx, formuleert in haar beleidsnota dat alle betrokkenen slachtoffergericht dienen te werken. Dit impliceert o.a. dat slachtoffers beter zullen geïnformeerd worden over het verloop van hun dossier en dat de informatie op een systematische en begrijpelijke manier zal gecommuniceerd worden.

Dit is een groots initiatief. Ondanks de inspanningen van de voorbije jaren blijft het gerechtelijk apparaat voor slachtoffers moeilijk toegankelijk. Slachtoffers worden nog altijd onvoldoende systematisch geïnformeerd. Dit wijzigen zal niet alleen een grote administratieve reorganisatie vragen, maar ook een attitudewijziging bij de magistratuur. Er zal minder over de hoofden van al partijen heen moeten gepraat en beslist worden. Dit vraagt van magistraten en advocaten de bereidheid en het vermogen om in dialoog te gaan.

De informatie over hun mogelijkheden en de consequenties moet actief aangeboden worden aan slachtoffers. Dit kan mondeling gebeuren, maar slachtoffers moeten ook gemakkelijk toegang krijgen tot geschreven informatie, zodat zij de informatie ook op een later moment terug ter hand kunnen nemen. Het recht op informatie mag echter geen plicht worden. Slachtoffers moeten, volgens mij, het recht behouden tijdelijk of helemaal niet geïnformeerd te willen worden.

Bij dodelijke verkeersongevallen worden nabestaanden geconfronteerd met een medische context. Het is niet eenvoudig om aan een ouder te vertellen dat zijn kind is gedood in een verkeersongeval en ook nog iets te zeggen over de omstandigheden, het is ook niet eenvoudig om een broer of zus voor te bereiden op hoe zijn overleden broer of zus eruit

ziet. Toch zijn dit opdrachten waar een slachtofferbejegenaar van de politie, het medisch en paramedisch personeel in een ziekenhuis mee te maken krijgt. Slachtoffers/nabestaanden hebben het recht op volledige en correcte informatie. In de werkgroep **recht op krijgen van informatie** getuigen de verschillende betrokkenen vanuit hun positie.

Slachtoffers hebben ook de nood informatie te kunnen geven over de feiten, de schade, hun beleving, enz. Ze vinden hier nog vaak te weinig gehoor. Er wordt van slachtoffers verwacht dat ze informatie geven zoals ze gevraagd wordt. Hoe slachtoffers dit beleven wordt u zeer duidelijk in de werkgroep **recht op geven van informatie**. Een groep creatieve medewerkers van Slachtofferhulp zetten op een schitterende manier de ervaringen van slachtoffers neer. Ze zetten ons aan tot nadenken.

Ik sprak u eerder al over het Nationaal Forum voor Slachtofferbeleid in België. Het Nationaal Forum voor Slachtofferbeleid werd opgericht in 1993 en is samengesteld uit actoren uit de justitiële, politionele, en welzijnscontext en dit zowel vanuit beleidsfuncties, dienstverlenende functies als de administratieve overheid.

Haar opdracht is:

- Inventariseren van alle bestaande reglementeringen en initiatieven inzake slachtoffers van misdrijven (federaal, gemeenschappen en gewesten).
- Evaluatie van de uitvoering door de Belgische instanties van alle internationale conventies, verdragen, richtlijnen en aanbevelingen.
- Voorstellen formuleren tot verbetering van de positie van het slachtoffer in het strafrecht en in de gerechtelijke procedures.
- Voorstellen formuleren tot verbetering van de coördinatie van alle federale, gemeenschaps- of gewestelijke initiatieven inzake slachtoffers.

Het Nationaal Forum tracht met haar adviezen op het beleid te wegen.

Inzake de burgerlijke partijstelling is binnen het Nationaal Forum sinds een klein jaar een werkgroep actief die de knelpunten inventariseert m.b.t. de burgerlijke partijstelling gedurende de hele strafprocedure en daarna. Zij zijn op dit ogenblik zover dat er een grondige analyse is gemaakt en een vernieuwend voorstel op tafel ligt om te onderzoeken. In de werkgroep rond het **recht op herstel** wordt u duidelijk welke knelpunten er zijn en wat het voorstel is.

Gezien de federale regering in haar regeerakkoord schrijft dat de burgerlijke belangen in het strafproces beter in beschouwing moeten genomen worden hebben we goede hoop dat de inspanningen van het Nationaal Forum zullen gehoord worden en resulteren in de verbetering van de huidige procedure.

Het recht op herstel reikt uiteraard verder dan enkel het uitvoeren van de burgerlijke partijstelling. De herstelgerichte invulling van de strafrechtsbedeling is een positieve evolutie van de laatste jaren. In een strafrechtelijke context zijn slachtoffer, dader en samenleving onlosmakelijk met elkaar verbonden. Binnen de relatie slachtoffer-dader, slachtoffer-samenleving en dader-samenleving moeten, volgens mij, alle mogelijkheden tot herstel benut worden. Dit moet gebeuren vanuit een respect voor alle partijen en niet-polariserend. Slachtoffers moeten over alle informatie kunnen beschikken om te kiezen hoe ze aan dit herstel willen meewerken.

Het Europees kaderbesluit heeft het in de artikels 4 en 6 over de toegang, indien nodig kosteloos, voor slachtoffers tot juridisch advies, rechtsbijstand of enige andere vorm van advies. Meer nog stelt men dat in het geval dat het slachtoffer zich burgerlijke partij stelt, hij recht heeft op rechtsbijstand.

Ik wil hier drie bedenkingen bij formuleren:

Ten eerste vertrekkende vanuit de autonomie van het slachtoffer en zijn recht op informatie moeten slachtoffers in de eerste plaats juridisch geïnformeerd worden. Dit moet steeds kosteloos kunnen. Verschillende diensten Slachtofferhulp hebben een jurist in dienst. Dit is een belangrijke meerwaarde. In navolging van het Europees Kaderbesluit zou de juridische functie structureel in de werking moeten ingeschreven worden. Hier zijn echter momenteel onvoldoende middelen voor.

Ten tweede moet het verlenen van juridisch advies met grote zorg voor de autonomie van het slachtoffer gebeuren en dus steeds in dialoog.

Ten derde weten we allemaal dat slachtoffers die boven de minimale inkomensgrenzen voor het pro-deosysteem vallen, en ook geen rechtsbijstandsverzekering hebben vaak niet de financiële middelen hebben om hun belangen voldoende te laten verdedigen.

De discussie over gratis rechtsbijstand en de mogelijke rol van de verzekeringen hierin wordt gevoerd in de werkgroep **recht op juridische bijstand**.

De werkgroep rond het **recht op bescherming en privacy** gaat in op de rol van de media. Het is jammer genoeg een actueel thema. Welke rol heeft de media in de berichtgeving van slachtoffersituaties? Waar ligt de grens tussen informeren en sensatie?

Ik huiver van de manier waarop de media omgaat met het nakende proces Dutroux. Ik merk dat de grootste gruwelfeiten in een cadeauverpakking aan het publiek worden aangeboden. Het showelement primeert. Maar wie staat er nog stil bij het leed dat deze vermoorde kinderen hebben meegemaakt, wie denkt er nog na over wat het kan betekenen om verder te leven met deze verschrikkelijke ervaringen, hoe ouders, broers en zussen, familie, klasgenoten, vrienden en burens van alle betrokkenen zich voelen.

Feiten waarover we heel stil zouden moeten worden, worden als vervolgv verhalen, soaps en faits-divers op ons afgestuurd en de betere berichtgeving gaat verloren in de massa. Wat is het doel van dit alles? Wat is de nieuwswaarde?

In de werkgroep recht op bescherming en privacy gaat Slachtofferhulp in gesprek over de beroepsethiek van de journalist met een aantal betrokkenen.

Ik begon mijn verhaal met het beeld van de slachtoffers die naast mij staan. En ik wil daar even naar terug keren. Bij het ontstaan van Slachtofferhulp ging men veel vaker voor het slachtoffer staan om zijn belangen te verdedigen en hem in bescherming te nemen of achter hem staan om hem op te vangen. Slachtofferhulp is in zijn houding en visie geëvolueerd. Onze plaats is naast het slachtoffer.

Wij vertrekken vanuit de visie dat slachtoffers normale reacties hebben op een abnormale gebeurtenis. De autonomie van het slachtoffer staat centraal.

Elk slachtoffer heeft, volgens ons, recht op hulp. Deze hulp moet hem actief aangeboden worden en moet makkelijk toegankelijk zijn. Het recht op hulp hangt niet af van de feiten, maar van de beleving en noden van het slachtoffer. Onze taak bestaat eruit slachtoffers juridisch te informeren, praktisch te ondersteunen en psychosociaal bij te staan in het verwerkingsproces. Een respectvolle benadering van slachtoffers houdt in dat zij benaderd worden vanuit hun vermogen en niet hun onvermogen. In de werkgroep **recht op hulp** gaat men over wat hulp, voor Slachtofferhulp, wel en niet kan zijn, met u in dialoog.

Dit brengt mij bij het einde van mijn verhaal. Ik wil besluiten met het volgende. De eerder genoemde rechten hebben Slachtofferhulp niet alleen geïnspireerd voor de organisatie van deze dag, maar zijn evenzeer een drijfveer in het dagdagelijks werk. Wij hebben gemerkt bij de organisatie van dit colloquium dat dit ook voor velen onder u zo is. Bijna iedere organisatie die we aanschreven ging in op het aanbod om hier een stand te hebben. Bij het contacteren van medewerkers voor de werkgroepen werd enthousiast gerea-

geerd. De betrokkenheid was zeer groot en ik hoop dat dit symbool mag staan voor het welslagen van deze dag en onze verdere samenwerking.

Werkgroepmedewerkers, leden van het debat, standhouders, sponsors, onthaalmedewerkers en verslaggevers, ik dank jullie allen van harte voor jullie bijdrage.

U allen wens ik een boeiende en fijne dag.

Astrid Rubbens

Stafmedewerkster Slachtofferhulp Steunpunt Algemeen Welzijnswerk

2. Slachtofferhulp van gisteren naar morgen

Als men mij vraagt om in één zin de evolutie van slachtofferhulp 'van gisteren naar morgen' te verwoorden, dan zou ik deze – kijkend naar de slachtoffers zelf – beschrijven als de geleidelijke evolutie van passief-afwezige-onzichtbare slachtoffers naar actief-aanwezige (en activerende!) slachtoffers. Dit is namelijk de vrij spectaculaire omslag die m.i. te onderkennen valt in een periode van nauwelijks 15-20 jaar.

2.1. Passief-afwezig

Ik licht dit nader toe. 'Passief-afwezig-onzichtbaar' refereert aan het slachtoffer dat niet gekend of herkend is in de hulpverlening, in de politiepraktijk, in het strafrecht. 'Passief' staat voor het slachtoffer dat lijdzaam en lijdend ondergaat dat er geen hulp is, staat voor het slachtoffer dat geen hulp zoekt. 'Afwezig en onzichtbaar' refereren aan het beeld van een politie die haast uitsluitend geïnteresseerd is in de toelevering van strafrechtelijk bewijs, aan het beeld van de strafrechter die het slachtoffer maar node accepteert als een belangrijke belanghebbende in de strafrechtelijke afwikkeling. Slachtofferschap is tegen deze achtergrond bekeken vooral een privé-probleem, niet een maatschappelijk erkende problematiek. De pioniers van slachtofferhulp – een aantal van hen zijn hier vandaag aanwezig – zullen deze situatieschets anno –pakweg – 1985 nog goed herkennen.

2.2. Actief-aanwezig

De afgelopen decennia zijn slachtoffers zich actief gaan manifesteren mede onder invloed en met bijstand van voortrekkers in de hulpverlening (vrouwenhulpverlening, centra voor slachtofferhulp, vertrouwenscentra kindermishandeling,...), in de politie, in justitie en in de academische wereld.

Vandaag zien wij dat slachtoffers actief opkomen voor hun welzijnsbelangen, voor hun rechten in het strafproces, voor preventie van slachtofferschap. Zij verenigen zich in alerhande groeperingen (ouders van verongelukte/vermoorde kinderen, slachtoffers van stalking), zij publiceren witboeken, zij formuleren verwachtingen en eisen, zij zoeken naar een publiek en politiek draagvlak, enz. Slachtoffers zijn mondig(er) geworden; zij verheffen (vaker) hun stem. Zij laten (meer) van zich horen. Slachtofferschap is een erkende publieke zaak geworden...met alle nuancering die aan deze voorstelling van zaken moet aangebracht worden.

2.3. Wisselwerking

Deze emanciperende omslag is er gekomen in een merkwaardige wisselwerking tussen slachtoffers en welzijns- en gezondheidswerkers die bewogen werden door hun noden en behoeften. Deze 'slachtofferbeweging' wist op haar beurt de politie- en justitiediensten op hun mogelijkheden en verantwoordelijkheden aan te spreken.

Al zal de kritische luisteraar misschien kunnen argumenteren dat eigenlijk Justitie de gangmaker is geweest voor de grote slachtoffergerichte beleids- en praktijkontwikkelingen. De wetgeving op het schadefonds dateert van augustus 1985; de reglementering betreffende het forensische welzijnswerk – in het kader van dewelke ook de hulpverlening aan slachtoffers van misdrijven subsidieerbaar werd gesteld - dateert van nauwelijks één maand eerder. En heeft ook de politie zich niet altijd dienstverlenend opgesteld naar de bevolking?

2.4. Activerende werking

Het is alleszins een feit dat slachtofferschap van misdrijven een ongelooflijk activerend effect heeft gehad – en nog steeds heeft – op de hulpverlening, op het politiewerk en op de strafrechtsbedeling.

De (h)erkenning van slachtofferschap van misdrijven als een ernstig maatschappelijk probleem, maakte dat in de hulpverlening specifieke centra voor slachtofferhulp ontstonden. Vernieuwende methoden van probleembenadering werden uitgewerkt: het vrijwilligersmodel; het model van de groepsdebriefing; de vormingscursus 'slachtoffer in beeld'; de bijstand van slachtoffers in allerlei procedures;... Nieuwe doelgroepen werden benaderd: verkeersslachtoffers, kinderen als slachtoffers, allochtone slachtoffers. Belangrijk is dat manieren gezocht en gevonden werden om – in het belang van slachtoffers – bruggen te bouwen tussen de hulpverlening en de 'vindplaatsen' van slachtoffers bij politie en justitie. Finaal werd deze zoektocht bekrachtigd in het Samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid en de Vlaamse gemeenschap inzake de zorg voor slachtoffers.

Ook de politie werd 'geactiveerd' om een beter onthaal, uitgebreidere informatie en een effectievere ondersteuning te bieden aan slachtoffers. Dit resulteerde in richtlijnen van de minister van Binnenlandse zaken, in een verbeterde opleiding in de politiescholen en in meer aangepaste werkinstrumenten (zoals bvb. het 'vademecum politionele slachtofferbejegening').

De strafrechtsbedeling werd eveneens redelijk diepgaand geactiveerd om het slachtoffer een beter onthaal en een betere rechtspositie te verlenen in de strafrechtsprocedure. Te denken valt aan de intrede in het werkveld van 'justitieassistenten slachtofferonthaal' die het onthaal van slachtoffers in het gerechtelijke labyrint van binnenuit zouden trachten te beïnvloeden.

Verder valt ook te denken aan een hele reeks procedurele of dienstverlenende innovaties:

- schaderegeling en conflictbemiddeling in het kader van de bemiddeling in strafzaken;
- uitbouw van en verbetering van de toegang tot een fonds voor financiële hulpverlening;
- de versterking van de rechten van de slachtoffers in het kader van de wet Franchimont;
- de aandacht voor de problemen van de slachtoffers in het kader van de wetgeving betreffende de voorwaardelijke invrijheidstelling (de houding t.a.v. het slachtoffer kan desgevallend een tegenindicatie zijn voor een voorwaardelijke invrijheidstelling; de introductie van de mogelijkheid tot het horen van slachtoffers i.f.v. het opleggen van slachtoffergerichte voorwaarden).
- Een verdere verfijning van de rechtspositie wordt in het vooruitzicht gesteld.

Het actief-aanwezige slachtoffer heeft ook de bejegening/begeleiding/hulpverlening van daders diepgaand beïnvloed! In de gevangenissen deden 'herstelconsulenten' hun intrede. Deze consulenten kregen tot taak manieren te zoeken om de dimensie van herstel t.a.v. het slachtoffer actief ter sprake en in beeld te brengen tijdens de strafuitvoeringsfase;

Te denken valt aan de advisering en de besluitvorming inzake de vervroegde invrijheidstelling waarbij actief rekening moet gehouden worden met de situatie van de slachtoffers (tegenindicaties, slachtoffergerichte voorwaarden, schadeloosstelling) en die ook de dader nopen tot actie (slachtofferbewustzijn, behandeling (seksuele delinquenten), schadeloosstelling, bemiddeling);

Een en ander werkt door tot in de nazorg waar justitieassistenten/hulpverleners inhoud geven aan en/of toezien op slachtoffergerelateerde voorwaarden;

Er werd onderhand ook al ruime ervaring opgedaan met dader-slachtofferbemiddeling i.f.v. probleemoplossing en herstel. De bemiddeling steunt sterk op de actieve participatie en communicatie tussen dader en slachtoffer.

2.5. Uitdagingen voor de hulpverlening

Vandaag (en morgen) wensen slachtoffers actief te participeren en te communiceren m.b.t. de afhandeling van het misdrijf waarvan ze slachtoffer werden. Er werden hen daartoe in de afgelopen decennia talrijke mogelijkheden geboden :

- In de hulpverlening en in de herstelbemiddeling
- In de strafrechtelijke afhandeling: bemiddeling in strafzaken; Franchimont; schade-fonds, vervroegde invrijheidstelling.

Slachtofferhulp moet hier rekening mee houden, deze mogelijkheden bekendmaken en slachtoffers bijstaan in hun actiemogelijkheden.

Ook daders werden en worden aangesproken om actief te participeren en te communiceren betreffende het herstel van de schade aan het slachtoffer. Ook aan hen worden (geleidelijk) meer mogelijkheden geboden om reëel actief te kunnen zijn: volgen van cursus slachtoffer in beeld, deelnemen aan herstelbemiddeling, onderzoeken en toepassen van mogelijkheden tot schadeloosstelling (o.a. herstelfonds), instemming verlenen met slachtoffergerichte voorwaarden, enz.

Reële en diepgaande (blijvende) probleemoplossing voor slachtoffers vereist medewerking (participatie, communicatie) van de dader! Aan beiden dienen daartoe actiemogelijkheden aangereikt en bijstand verleend te worden om die handelingsruimte maximaal en zinvol in te vullen! Hier is ook een enorme ruimte voor meer en betere samenwerking tussen daderhulp en slachtofferhulp. Dit laatste is ook een rode draad in het beleid dat de Vlaamse gemeenschap op dit terrein wil voeren. Deze samenwerking dient ook uitgebouwd te worden rond enkele belangrijke thema's zoals de aanpak van intrafamiliaal geweld/partnergeweld. Het is heel belangrijk dat op dat vlak een duidelijk aanbod van het welzijnswerk ontwikkeld en bekend gemaakt wordt.

Wat leren ons verder de delicts- en victimiseringssituaties over het functioneren of dysfunctioneren van de samenleving en haar voorzieningenarsenaal i.f.v. een beter (preventief) sociaal beleid?

Het werk van (de vrijwilligers van) slachtofferhulp voor slachtoffers is tenslotte essentieel voor de opbouw van een sociale en solidaire samenleving.

Wilfried Meyvis

Beleidscel Samenleving en Criminaliteit, Administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

3. Verslagen werkgroepen

3.1. Recht op geven van informatie

Regie

Jos Depla vzw Doorbraak

Toneelspelers

Ann Castrel Dienst Slachtofferhulp, CAW De Mare
Caro Marcinkowski Dienst Slachtofferhulp, CAW De Mare
Eugenie Uijen Dienst Slachtofferhulp, CAW De Kempen
Jef Van de Velden Dienst Slachtofferhulp, CAW Het Welzijnshuis

Het geven van informatie gaat verder dan het vertellen van feiten, en enkel voor het onderzoek relevante zaken. Slachtoffers hebben nood om "gehoord" te worden in hun gekwetst zijn als persoon. Slachtoffers hebben ook de nood informatie te kunnen geven over de feiten, de schade, hun beleving, enz. Ze vinden hier nog vaak te weinig gehoor in. Er wordt van slachtoffers verwacht dat ze informatie geven zoals ze gevraagd wordt. Hoe slachtoffers dit beleven werd in deze werkgroep in de vorm van een toneel gebracht.

3.2. Recht op krijgen van informatie

Moderator

Ilse Vande Walle Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, coördinator kinderwerking Slachtofferhulp

Sprekers

Luc Van Hulle Ouders van verongelukte kinderen vzw
Frank De Smet diensthoofd Spoedgevallen AZ Klina
Kris Wouters medewerker Slachtofferbejegening, Politiezone Neteland
Leo Pas Wetenschappelijke Vereniging van Vlaamse Huisartsen

Verslaggeving

Catherine Bibaer Dienst Slachtofferhulp, CAW Visserij
Liselot Willems Dienst Slachtofferhulp, CAW Archipel

3.2.1. Voorstelling deelnemers panel

Luc Van Hulle, Ouders van verongelukte kinderen vzw

Op een familiefeest gebeurde een verkeersongeval waarbij zijn 2 dochters, zoontje en enkele neefjes betrokken waren. Toen het ongeluk pas gebeurd was stond er al snel een menigte rond Niels, zijn zoon. De politie zorgde dat al die mensen aan de kant gingen. Als de MUG eindelijk toekwam (het duurt altijd te lang) hadden ze alleen oog voor het slachtoffer, de familie moest ook aan de kant. Dit wilde Luc niet, toen gaven ze een zakje om vast te houden (waarschijnlijk infuus). Dit gaf hem wel het gevoel iets te doen. De belangrijkste bedenking, als familie van Niels, hierbij was: hoe gaan ze met Niels om?

Nadien was er in het UZ een goed/warm onthaal, in een aparte ruimte. De boodschap/info die men toen kreeg: wachten op een mirakel. 's Morgens was Niels overleden. Er is op dat moment niet meer gedacht aan het feit of Niels' zussen hem nog wilden zien, er is niemand geweest die hen daar attent op gemaakt heeft. Later is er contact geweest met OVK, er werd ook lectuur gegeven. In het begin keken ze daar niet echt naar maar de info was wel belangrijk op termijn. Later werd die lectuur ook wel doorgenomen. Dit illustreert dat het belangrijk is de info te geven, zelfs al hebben de mensen er op dat moment niets aan. Na enige tijd werd ook een rouwtherapeut ingeschakeld. De dochters van Luc kampten nog een lange tijd met een schuldgevoel (zij waren erbij en hadden de verantwoordelijkheid over hun jongere broertje).

Met de politie heeft men positieve ervaringen gehad. Zij zijn tot drie, vier keer toe op bezoek gekomen (als mens en niet puur als politie). Dit gaf hen wel een goed gevoel, vrienden en familie komen na verloop van tijd minder langs.

Binnen OVK zijn er momenteel een 450 tal families lid, en het valt op dat men vaak pas na enige tijd (meestal na 3-4 jaar) contact opneemt met de vereniging. Er zijn zelden families die zich aanmelden kort na de feiten.

Frank Desmet, diensthoofd Spoedgevallen AZ Klina

Er zijn grote verschillen tussen de grotere en kleinere, regionale ziekenhuizen wat betreft de infrastructuur en mensen die kunnen ingeschakeld worden in een crisissituatie en zich met niet-medische zaken kunnen bezighouden. Er is gewoonweg niet in elk ziekenhuis een lokaal apart om families op te vangen. Ook in de opleiding wordt weinig tijd en aandacht besteed aan de opvang van families, sommige verplegers hebben zich vaak op eigen initiatief bijgeschoold. Vaak is het enkel een zaak van goede wil of men er tijd voor vrij wil maken om bijscholing te volgen.

Kris Wouters, medewerker slachtofferbejegening Politie/Dienst jeugd en gezin

De dienst bestaat uit 8 medewerkers (allemaal politiemensen) die een 24-uurs permanentie voorzien en daarin beschikbaar zijn voor slachtoffers van verkeersongevallen/misdrijven/...

De interventieploegen beslissen zelf of er iemand van slachtofferbejegening opgeroepen wordt. Dit is vaak afhankelijk van het moment waarop de feiten zich voordoen. De ervaring is dat men bij verkeersongevallen heel snel ter plaatse is en vaak dan ook meegaat naar het ziekenhuis. De politiemensen nemen de aandachtspunten over (crisisopvang en mantelzorg).

Het tijdstip waarop het feit zich voordoet bepaalt soms hoe de slachtofferbejegening verloopt.

In België is het in principe zo dat elke politiezone zelf verantwoordelijk is voor een goede slachtofferzorg. In het arrondissement Turnhout zijn er 7 zones en twee op drie ervan hebben een eigen permanentiesysteem.

De slachtofferbejegenaars kennen de medewerkers van de spoed goed, wat de samenwerking enkel bevordert.

Capaciteit en geld zijn het grootste probleem wat de uitbouw en de kwaliteit van de slachtofferbejegening in een zone betreft.

Leo Pas, huisarts Wetenschappelijke Vereniging voor Vlaamse Huisartsen

Voor dokters speelt een andere vraag: namelijk welke info kunnen we geven aan de omgeving. Weten we iets medisch? Dit is eigenlijk niet alleen praktisch, bijvoorbeeld ook zeggen: denk aan de dochters (in situatie Luc Van Hulle), er kan bij hen ook nood aan

begeleiding zijn. Informatie moet soms ook herhaald worden vooraleer de omgeving die info kan opnemen.

Het probleem bij dokters is dat ze op dat moment vaak heel snel moeten handelen. De gerichtheid op info is dan erg laag, de gerichtheid op begeleiding van de omgeving is vaak nog lager. Tijdens de opleiding wordt aan dat aspect ook onvoldoende aandacht besteed. Huisartsen kunnen er echter een rol in spelen als ze erbij betrokken worden (indien men een vaste huisarts heeft uiteraard). Zij kunnen de vertaler zijn van medische informatie. Hij/zij (de huisarts) kan oog hebben voor de even belangrijke emotionele opvang van de omgeving en heeft vaak meer ruimte om die taak op te nemen dan de behandelende arts van de patiënt.

Soms liggen de verwachtingen van de info die een arts kan geven erg hoog en kan een arts er niet aan tegemoetkomen omdat hij/zij het ook niet weet. Ook zij zijn soms onzeker: jammer dat dit dan gewoon niet gezegd wordt en dat mensen enkel in het ongewisse blijven, wat alles nog moeilijker maakt.

Aan tafel zitten 5 verschillende denkwerelden.

Tijdens het project partnergeweld (arts) maakte men een synthese van wat de knelpunten waren, net de combinatie van die verschillende denkwerelden maakte het moeilijk.

- Gezondheidssector: info verzamelen en weergeven, alles komt bij hen denken ze
- Welzijnssector: belang van slachtoffer en omgeving, willen wel maar...
- Geestelijke gezondheidssector: alleen maar communicatie over probleem als betrokkene het recht geeft.

Er gelden verschillende regels voor de verschillende sectoren. Zeker wat betreft beroepsgeheim.

Waar hebben mensen behoefte aan? Wat voor info willen ze dat ze nu niet krijgen? Het is belangrijk te streven naar een vrijere manier van info-uitwisseling terwijl er voldoende rekening gehouden wordt met elkeen zijn beroepsgeheim. Momenteel is er vaak een gebrek aan onderlinge communicatie.

3.2.2. Debat

OVK: Het feit dat de opvang in ziekenhuizen afhankelijk is van de goodwill, is niet goed. Ziekenhuizen hebben wel veel knowhow (vb. kinderpsychologen) en zouden zelf de informatie moeten aanreiken. De huisarts is inderdaad de best geplaatste persoon om ook contact met de familie te houden en op te volgen. Hij/zij kan ook signaleren dat er ook aandacht naar de zusjes/broertjes/neefjes/nichtjes moet gaan.

Dokter: De huisarts wordt vaak niet betrokken in dit proces. Hij kan ook niet zelf contact opnemen (wordt per prestatie betaald). De huisarts krijgt niet altijd info, noch via familie, noch via de ziekenhuizen of ander netwerk.

OVK: Je moet, als slachtoffer, vaak zelf op zoek gaan naar informatie. Je hebt geen knowhow, zeker niet over wat voor moeilijks er nog komt.

Verpleger: Vaak is de hulpverlening bang om info te geven: zullen ze het wel begrijpen? Patiënten reageren ook niet altijd goed op alle informatie.

OVK: Het kan troostend zijn dat artsen ook een machteloos gevoel kunnen hebben. Slecht nieuws brengen blijft natuurlijk een moeilijke taak.

Slachtofferbejegenaar: Taak van de politie is snel opvangen, contacteren van de juiste mensen maar niet iedereen die je contacteert is even menselijk. Een centraal punt zou handig zijn. Het probleem is vaak na 17u en in het weekend: veel hulpverleners zijn dan niet meer bereikbaar; de politie 'zit' er dan mee en zij zijn geen psychologen.

Moderator: Vragen slachtoffers in het holst van de nacht eigenlijk wel hulpverleners? Slachtoffers hebben vooral nood aan een menselijke benadering op het moment van een

slechtnieuwsmelding. Professionele hulpverleners zijn op dat moment vaak nog niet aan de orde.

Dokter: Goede en slechte communicatie heb je in elke beroepscategorie. Je hebt altijd goede en minder goede begeleiders die minder oog hebben voor belangrijke details. De dokters zien bijvoorbeeld de nood aan bijkomende info niet altijd. Boodschap aan hen is: vraag het aan de slachtoffers. Slachtoffers zijn immers geen actieve hulpvragers.

Voor de arts evidente dingen, zijn het voor een leek niet altijd. Durf zeggen dat je het niet weet.

Dit debat illustreert dat er op de verschillende niveaus zeer verschillende persoonlijke opvattingen zijn. Er zouden intersectorale overlegcomités moeten opgericht worden waar de communicatiekanalen/mogelijkheden kunnen besproken worden. Belangrijk om er ook een jurist in te betrekken zodat iedereen weet hoever hij/zij kan gaan (beroepsgeheim).

Slachtofferbejegenaar: De verschillende diensten zijn er overal maar er zitten grote verschillen in de manier waarop de info overgebracht wordt. Bij ontvoeringen bijvoorbeeld wordt soms info bewust niet overgebracht met als doel de zaak op te lossen.

OVK: Het donorschap en transplantaties komen op de factuur maar vraagt men het na?

Verpleger: Iedereen die geen bezwaar aantekent gaat akkoord. Het is een feit dat verkeersslachtoffers goede donorkandidaten zijn. De wet voorziet dat men organen mag wegnemen, in de praktijk wordt het enkel gedaan als de familie uitdrukkelijk de toestemming geeft. Maar de arts hoeft er geen rekening mee te houden.

Moderator: Is er in de ziekenhuizen aandacht voor de psychologische gevolgen van crisissen? Wordt dit ook gemeld? Is er bijvoorbeeld een lokaal waar men eventjes tot rust kan komen als familie van overledenen?

Verpleger: Praktijkmensen zien dit. Maar ziekenhuizen zijn bedrijven, moeten opbrengen, kunnen failliet gaan,...

OVK: Grote kortzichtigheid als geld als bezwaar gezien wordt. Acute opvang, oké, maar vergeet de lange termijn niet.

Moderator: Het verhaal dat men enkel een menselijke manier van omgaan verwacht, wordt bij Slachtofferhulp dikwijls gehoord. Men heeft niet altijd tijd voor de slachtoffers.

3.2.3. Conclusie deelnemers panel

Arts: Ook diverse takken binnen de hulpverlening moeten met emoties kunnen omgaan (en dus ook de dokters). In de opleiding van de artsen zit dit aspect verwerkt. De kunst is om ook te communiceren in situaties van machteloosheid. Huisartsen zouden proactief moeten optreden om de hulpverlening in te schakelen.

Slachtofferbejegening politie: De diverse beroepstakken moeten elkaar beetje bij beetje leren vertrouwen. Met dit debat is het belang van een goede communicatie in de verf gezet, communicatie met zowel het slachtoffer als met andere diensten.

Verpleger: idem supra

OVK: Wil zijn dank uitspreken dat slachtofferhulp eraan gedacht heeft om OVK uit te nodigen op dit debat. De pers kan zeker ook positief zijn, kan een stem geven aan het slachtoffer.

Als men zoiets ergs meemaakt is het belangrijk te weten dat het kan goed komen. Het is moeilijk maar het kan.

3.2.4. Highlights van deze werkgroep

- Niet wachten tot slachtoffers met vragen komen, slachtoffers zijn zelf meestal geen actieve hulpvragers. Peil zelf naar mogelijke problemen en vragen, geef informatie

Bijvoorbeeld bij aangifte van opzettelijke slagen en verwondingen, krijgen nogal wat slachtoffers de boodschap: "We zullen eerst moeten zien of je het zelf niet uitgelokt hebt". Een dergelijke uitspraak kan heel wat extra leed bij de slachtoffers veroorzaken.

Zowel meneer Van Molle als meneer Daemen erkennen dat er in vele gevallen door verzekeringsmaatschappijen of makelaars te weinig rekening wordt gehouden met de gevoelens van het slachtoffer. Er wordt gekeken naar de feiten en de schade, zonder daarbij rekening te houden met de psychische gevolgen van de feiten.

Volgens meneer Van Molle kan echter al heel wat leed voorkomen worden door bij de keuze van zijn verzekeringsmakelaar te kiezen voor professionele mensen. Deze professionele mensen zullen slachtoffers het beste kunnen adviseren naar aanleiding van een schadegeval en een goed advies is toch ook een belangrijk onderdeel van een correcte bejegening.

Mevrouw Ver Poorten stelt dat professionalisme inderdaad een belangrijk aspect is van een goede bejegening, maar dat het probleem dat hier aangehaald wordt zich op een ander niveau afspeelt. Waar het hier eigenlijk over gaat is het recht van elk slachtoffer op respect en erkenning. Het is de taak van de hele maatschappij om op respectvolle manier om te gaan met slachtoffers, maar dit geldt bij uitstek voor die beroeps categorieën die frequent met deze mensen in aanraking komen. We kunnen hier een vergelijking maken met de politiediensten: hoewel het niet de taak van de politie is om aan hulpverlening te doen, wordt het als een basisopdracht van elke agent aanzien om slachtoffers op een correcte manier te bejegenen. Om dit te realiseren wordt er aandacht besteed aan slachtofferbejegening in hun basisopleiding; en krijgen zij nadien nog regelmatig vormingen met het oog op een blijvende sensibilisering. Zou het niet mogelijk zijn dat er voor personeelsleden van verzekeringsmaatschappijen en voor verzekeringstussenpersonen ook dergelijke opleidingen voorzien worden?

Op deze vraag is geen duidelijk antwoord gekomen vanwege de andere deelnemers aan het debat.

3.3.2. Aangifte bij bepaalde makelaars

- Sommige makelaars stellen geen aangifte van de feiten op (of sturen ze niet op naar de verzekeringsmaatschappij) omdat ze van oordeel zijn dat de feiten toch niet in aanmerking zullen komen. Makelaars maken heel regelmatig inschattingsfouten rond het feit of bepaalde zaken al dan niet in aanmerking kunnen komen voor een tussenkomst vanwege de verzekeringsmaatschappij. Wij stellen ook vast dat wanneer we deze makelaars daarop aanspreken, zij een gebrekkige kennis hebben van de dekking die de desbetreffende polis kan bieden.
- Sommige makelaars beloven slachtoffers een dossier te openen en bij navraag bij de maatschappij blijkt er geen dossier te bestaan.

Meneer Van Molle erkent dat niet alle makelaars een zelfde kwaliteitsvolle dienstverlening bieden. Veel hangt af van de professionaliteit van de makelaar in kwestie.

Maar tegelijkertijd is het ook een realiteit dat makelaars aan heel veel zaken tegelijkertijd aandacht dienen te besteden. Zij hebben een soort van dispatchingfunctie, dit wil zeggen dat zij er voor dienen te zorgen dat een schadegeval geanalyseerd wordt in al zijn deelaspecten en dat zij voor elk van deze deelaspecten verwijzen naar de juiste persoon of instantie. Meneer Van Molle denkt dat de ontwikkeling van een soort van checklist (wat moet je doen in die of die situatie) al een belangrijk hulpmiddel zou kunnen zijn, zowel voor de makelaars zelf als bijvoorbeeld voor de politie die in eerste instantie in aanraking komt met de slachtoffers.

3.3.3. De rechtsbijstandsverzekering is geen verplichte verzekering

De rechtsbijstandsverzekering is geen verplichte verzekering. Mensen moeten dus over voldoende én juiste informatie beschikken om te kunnen afwegen of zij een dergelijke verzekering wensen aan te gaan. De vaststelling vanuit Slachtofferhulp is dat cliënten onvoldoende geïnformeerd worden over de meerwaarde van een (bijkomende) rechtsbijstandsverzekering. Zo weten ze vaak niet dat ze als slachtoffer van een misdrijf eventueel kunnen genieten van de bijstand door een advocaat op kosten van hun rechtsbijstandsverzekeraar.

Zowel meneer Daemen als meneer Van Molle erkennen dat er bij de consument onvoldoende kennis aanwezig is over verzekeringen. Maatschappijen en makelaars moeten hun cliënteel beter informeren, meer reclame maken voor bepaalde verzekeringsproducten. Nu weten de mensen inderdaad vaak niet waarvoor ze verzekerd kunnen worden en wat hun verzekering al dan niet dekt. Meneer Van Molle oppert ook het idee om in het onderwijs aan leerlingen een basis mee te geven rond verzekeringen. Op die manier zou de kennis van de mensen over verzekeringen ook al vergroot kunnen worden.

Voor het overige pleiten zowel meneer Van Molle als meneer Daemen voor het aangaan van een aparte rechtsbijstandsverzekering. Immers van een rechtsbijstandsverzekering gekoppeld aan de familiale verzekering kan je niet veel verwachten. Dit zie je alleen al als de kostprijs van beide verzekeringen naast elkaar legt: 10 à 15 euro voor een rechtsbijstand gekoppeld aan de familiale verzekering ten opzichte van 40 à 200 euro voor een aparte rechtsbijstandsverzekering. Bijgevolg zal een aparte rechtsbijstandsverzekering heel wat meer kosten dekken. Men kan een aparte rechtsbijstandsverzekering vergelijken met een Rolls Royce terwijl de rechtsbijstand gekoppeld aan de familiale verzekering eerder overeenstemt met een twee PK'tje. Je kan van een 2 PK'tje niet dezelfde prestaties verwachten als van een Rolls Royce.

Mevrouw Ver Poorten reageert hierop dat de meeste mensen al tevreden zouden zijn met een *goed rijdend* 2 PK'tje in plaats van met een Rolls Royce. De meeste cliënten hebben geen nood aan een aparte rechtsbijstand, maar zouden al tevreden zijn als hun rechtsbijstand gekoppeld aan de familiale verzekering op een goede en correcte manier zou toegepast worden.

Reactie vanuit het publiek: juridische bijstand houdt veel meer in dan alleen maar rechtsbijstand door verzekeringsmaatschappijen. Men stelt voor om het debat open te trekken, bijvoorbeeld naar de verruiming van het pro deo systeem toe.

Reactie vanuit het panel: er is momenteel op politiek en maatschappelijk vlak een discussie gaande rond de verbetering van de juridische bijstand aan mensen. Hierbij worden verschillende pistes verkend, zoals een mutualisering van de advocatuur, het verplicht laten opnemen van de rechtsbijstandsverzekering in de familiale verzekering, een verruiming van het huidige pro deo systeem.

Deze discussie zou ons echter te ver doen afwijken van het thema van deze workshop. Vandaar dat er dan ook niet verder op ingegaan wordt.

3.3.4. De meeste schade ingevolge een misdrijf is onzichtbaar

Dit citaat vanwege Slachtofferhulp Nederland geeft heel mooi de contradictie weer tussen de invulling van het begrip schade door Slachtofferhulp en door de verzekeringsmaatschappijen. Volgens deze laatste is er geen tussenkomst mogelijk bij "louter morele schade". Dit wordt vaak ook zo verwoord naar de slachtoffers toe, wat heel kwetsend kan zijn voor het desbetreffende slachtoffer. Bijvoorbeeld: een man heeft bij een overval een pistool op zijn hoofd gehad, en hoewel hij hier psychisch enorm onder lijdt, gaat hij de volgende dag (uit angst om zijn job te verliezen) gewoon terug werken. Als deze man bij de aangifte te horen krijgt: "Er is toch geen schade, meneer?", dan is dit voor de man in kwestie heel pijnlijk.

Zowel meneer Daemen als meneer Van Molle erkennen dat het voor de slachtoffers erg pijnlijk moet zijn dat hun morele schade; niet als schade beschouwd wordt. Anderzijds stellen zij dat morele schade heel moeilijk te begroten is. Hoeveel is een mensenleven bijvoorbeeld waard? In Nederland kennen ze om die reden bijvoorbeeld nooit een morele schadevergoeding toe.

3.3.5. Checken rechtsbijstand door advocatuur

Als slachtoffers bij advocaten terechtkomen, zouden deze in principe moeten checken of hun cliënten beschikken over een rechtsbijstandverzekering en of zijn tussenkomst eventueel dus gedekt zou kunnen worden door een rechtsbijstandverzekering. Dit zou eigenlijk een evidentie moeten zijn, maar is het in realiteit zeker niet.

Meester Van Hende bevestigt dat er bij de advocatuur een gebrekkige kennis aanwezig is in verband met verzekeringen en in het bijzonder omtrent de rechtsbijstandverzekering. Dit thema komt onvoldoende aanbod in de basisopleiding rechten. Aan de balie van Gent probeert men hieraan tegemoet te komen door in de balielessen voor de stagiairs een luik rond verzekeringen in te lassen. Meester Van Hende weet niet in welke mate dit ook gebeurt aan andere Vlaamse balies.

3.3.6. Uitsluiting van bepaalde categorieën van slachtoffers

Vanuit Slachtofferhulp stellen we vast dat verzekeringsmaatschappijen systematisch bepaalde categorieën van slachtoffers uitsluiten uit hun polissen.

Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Geen tussenkomst bij geweld tussen personen die onder dezelfde polis vallen. Deze personen worden door de verzekering niet beschouwd als derden ten opzichte van elkaar en zijn om die reden uitgesloten van enige vorm van tussenkomst. Deze uitsluiting is dramatisch in situaties van partnergeweld, incest of gezinsdrama's.
- Een meerderjarig slachtoffer doet aangifte van seksuele feiten waar hij of zij het slachtoffer van geworden is tijdens zijn of haar minderjarigheid. Hoewel de feiten strafrechtelijk nog niet verjaard zijn, kan het slachtoffer toch geen tussenkomst genieten van enige verzekering. De eigen polis zal tussenkomst weigeren omdat de feiten gebeurd zijn voor het afsluiten van deze verzekering. Het slachtoffer kan evenmin beroep doen op de polis van haar ouders, omwille van bovenstaande reden.

Zowel meneer Daemen als meneer Van Molle erkennen dat dit een probleem is waar de verzekeringssector tot op heden geen antwoord op heeft weten te vinden.

Meneer Van Molle haalt aan dat het afschaffen van deze regels de deur zou openzetten voor mogelijke fraude. Wat houdt in dat geval bijvoorbeeld een koppel nog tegen om wanneer de vrouw per ongeluk van de trap valt, dit bij de verzekeringsmaatschappij aan te geven als zijnde een geval van partnergeweld?

Mevrouw Ver Poorten acht het risico van potentiële fraude zeer klein omdat er toch steeds een strafrechtelijk onderzoek zal plaatsvinden omtrent de feiten. Dit strafrechtelijk onderzoek kan gezien worden als een soort filter om 'echte' en 'valse' aangiften van elkaar te kunnen onderscheiden.

Mevrouw Ver Poorten vraagt zich af of het niet mogelijk is om in de polissen een clause op te nemen die stelt dat bij feiten tussen gezinsleden (of personen die geen derden ten opzichte van elkaar zijn), het resultaat van het strafonderzoek zal afgewacht worden. Indien op het einde van het onderzoek (of desgevallend op het einde van de procesgang) de feiten bewezen verklaard zijn, dan zou de verzekeringsmaatschappij zich ertoe kunnen engageren om de rechtsbijstandkosten van het slachtoffer te dragen. Volgens Mevrouw Ver Poorten zou er voor een dergelijke clause een voldoende ruim maatschappelijk draagvlak bestaan.

Meneer Daemen vond dit een heel interessante piste die hij zeker in het achterhoofd ging houden bij de uitwerking van een nieuwe verruimde rechtsbijstandverzekering (zie hoger).

3.3.7. Passieve houding verzekeringsmaatschappijen in onderzoeksfase

Na aangifte bij de verzekeringsmaatschappij of makelaar moeten cliënten wachten tot ze toestemming krijgen om een advocaat onder de arm te nemen. Vaak komt deze toestemming er pas als het duidelijk is dat de zaak naar de rechtbank zal verwezen worden.

Nochtans zijn er reeds in de voorafgaande fase (onderzoeksfase) goede redenen om het slachtoffer 'juridisch bij te staan'.

Deze redenen zijn de volgende:

- De Wet Franchimont heeft aan slachtoffers, onder meer tijdens de onderzoeksfase, heel wat bijkomende rechten toegekend. We denken hierbij bijvoorbeeld aan de burgerlijke partijstelling tijdens het gerechtelijk onderzoek, het recht om inzage te vragen in het strafdossier, het strafrechtelijk kortgeding, ...
- De uitoefening van deze rechten kan het achterhalen van de waarheid ten goede komen. Echter door de toestemming tot het nemen van een advocaat uit te stellen tot vlak voor een zitting, wordt het slachtoffer het recht op een kwaliteitsvolle juridische bijstand tijdens de onderzoeksfase ontnomen.
- Naast juridische redenen om al sneller een advocaat toe te kennen aan een slachtoffer, kan dit ook op psychologisch vlak een helend effect hebben naar slachtoffers toe: ze voelen zich nu serieus genomen, hebben het gevoel meer controle te hebben (nu moeten ze machteloos afwachten of er een proces komt), een dossierinzage kan slachtoffers helpen bij de verwerking van de feiten, ...
- Moeten wachten op toestemming van de verzekeringsmaatschappij voor het aanstellen van een advocaat kan ook de kwaliteit van de procesgang in het gedrang brengen: slachtoffers moeten plots heel snel een advocaat zoeken, deze beschikt over weinig tijd om het dossier te bestuderen en voor te bereiden (wat tot vertragingen kan leiden), de advocaat heeft geen tijd voor grondig overleg met zijn cliënt, ...

Mevrouw Ver Poorten vraagt zich af hoe deze afwachtende houding tijdens het onderzoek te rijmen valt met de verplichting van verzekeringsmaatschappijen tot actief beheer van de schadegevallen, tot actieve behartiging van de belangen van hun cliënt?

Meneer Daemen en meneer Van Molle geven toe dat maatschappijen hier soms een te afwachtende houding in aannemen. De cliënt kan echter steeds argumenteren waarom het nuttig zou zijn om al sneller een advocaat in zijn zaak aan te stellen. Als de cliënt of zijn advocaat dit op een gefundeerde manier doen, zal de maatschappij hier meestal wel in toestemmen.

3.3.8. Recht op vrije keuze advocaat

Cliënten worden niet altijd even goed geïnformeerd over hun recht op vrije keuze van een advocaat. Vaak krijgen ze vlak na de uitleg rond de vrijheid van keuze, de naam van één welbepaalde advocaat voorgesteld. Keuzevrijheid wordt dan een eerder hol begrip.

Sommige mensen voelen zich verplicht om op dit voorstel in te gaan, temeer daar verzekeringsmakelaars toch nog een zeker aanzien genieten. Mensen zijn soms ook bang dat het in hun nadeel zal spelen als ze effectief gebruik maken van hun recht op vrije keuze. Bovendien zien ze het krijgen van een advocaat op kosten van de verzekering eerder als een gunst vanwege de verzekering dan als een recht.

Meneer Van Molle stelt dat het feit dat makelaars soms een welbepaalde advocaat voorstellen aan hun cliënteel te maken heeft met twee zaken. Enerzijds is het voor bepaalde specifieke materies in het belang van de cliënt dat deze terecht komt bij een gespeciali-

seerde advocaat. Hier heeft de makelaar of de maatschappij vaak een beter zicht op dan de cliënt. Anderzijds verwachten cliënten van hen ook ergens dat zij hun een advocaat kunnen bezorgen. Na uitleg over de vrijheid van keuze, vragen veel mensen: "Ken jij geen goede advocaat?" en dan helpen we de mensen het beste verder door ze een bepaalde advocaat aan te raden.

Mevrouw Ver Poorten erkent het feit dat mensen vaak niet weten welke advocaat ze dienen te nemen. Vanuit Slachtofferhulp geven wij mensen enkel algemeen advies rond waar ze bijvoorbeeld op moeten letten bij het zoeken naar een advocaat. Meneer Van Molle vindt het een gemiste kans dat Slachtofferhulp geen namen van advocaten doorgeeft aan zijn cliënten. Mevrouw Ver Poorten geeft aan dat Slachtofferhulp geen namen van advocaten doorgeeft om principiële redenen met name om belangenvermenging te vermijden.

3.3.9. Wiens brood men eet, diens woord men spreekt

Wanneer de cliënt de advocaat voorgesteld door de verzekeringsmaatschappij aanneemt, ontstaat er een risico op een belangenconflict. Immers deze advocaat wordt betaald door verzekeringsmaatschappij (en doet vaak meerdere zaken per jaar voor dezelfde verzekeringsmaatschappij), maar het slachtoffer is zijn opdrachtgever. Wanneer er dan onenigheid ontstaat tussen de advocaat en de cliënt over de te volgen gedragslijn, rijst de vraag wie de advocaat dan zal volgen? De ervaring vanuit Slachtofferhulp is dat het financiële aspect op deze momenten vaak doorweegt.

Over dit knelpunt is geen debat ten gronde gevoerd ingevolge tijdsgebrek.

3.3.10. Relatie met advocaat van de verzekering

Slachtofferhulp stelt vast dat sommige cliënten, indien ze de advocaat nemen voorgesteld door de verzekering, zij deze advocaat heel moeilijk te pakken krijgen voor een consultatie of voor de bespreking van hun dossier. Soms hebben mensen enkel een éénmalig telefonisch contact gehad met hun advocaat in de dagen voor het proces en zien zij hun advocaat pas voor de eerste maal op de zitting.

Meneer Daemen en meneer Van Molle kunnen moeilijk aannemen dat dit probleem zich op grote schaal voordoet.

Meester Van Hende sluit zich echter aan bij de vaststelling vanuit Slachtofferhulp. Ook hij stelt vast dat veel van zijn collega-advocaten in de rechtszaal op zoek moeten gaan naar hun cliënt omdat ze deze voordien nog nooit gezien hebben.

Reactie vanuit het publiek: waarom nemen deze mensen zelf geen contact op met hun advocaat, als ze dat zo belangrijk vinden?

Mevrouw Ver Poorten stelt dat dit voor slachtoffers een heel moeilijke stap is, waarbij verschillende elementen een rol spelen. Ten eerste mag men niet vergeten dat het hier gaat om mensen die iets schokkends hebben meegemaakt, waardoor ze soms niet in staat zijn om zich zelf bezig te houden met al die praktische zaken. Bovendien gaan slachtoffers van misdrijven ook niet makkelijk uit zichzelf hulp vragen. Ten slotte speelt bij veel mensen ook de drempelvrees naar de advocatuur toe, waardoor zij in eerste instantie niet goed contact durven opnemen.

3.3.11. Problemen bij toepassing objectiviteitsclausule

Cliënten worden onvoldoende geïnformeerd over het bestaan van deze clausule evenals over de mogelijkheid om beroep te doen op deze clausule. Bovendien is de formulering

van deze clausule vaak heel onduidelijk. Bij wijze van illustratie leest de moderator een voorbeeld van een objectiviteitsclausule voor.

Meneer Daemen reageert hierop dat de voorgelezen clausule onwettig is. Nochtans is deze clausule letterlijk overgenomen door Mevrouw Ver Poorten uit een recent afgesloten polis. Meneer Daemen stelt dat maatschappijen de plicht hebben om hun cliënten te informeren over de objectiviteitsclausule. Wanneer dit niet gebeurt, is dit een spijtige zaak, waartegen in dat concrete geval dan gereageerd dient te worden bij de beroepscommissie.

3.3.12. Een of gebrekkige kennis over bestaan en werking Commissie voor Financiële Hulp aan Slachtoffers van Opzettelijke Gewelddaden

Vanuit Slachtofferhulp stellen wij vast dat er zowel bij verzekeringsmaatschappijen en verzekeringsmakelaars, als bij advocaten een gebrekkige kennis of zelfs geen kennis aanwezig is omtrent het bestaan en de werking van de Commissie voor Financiële Hulp aan Slachtoffers van Opzettelijke Gewelddaden. Hierdoor mislopen sommige slachtoffers hun kans om hun schade via deze weg te kunnen verhalen.

Voorbeelden:

- Men weet vaak niet dat men, vooraleer men een beroep kan doen op de Commissie, men eerst alle vergoedingsmogelijkheden (dus ook clausule onvermogen derden) dient uitgeput te hebben;
- Om verzekeringstechnische reden, kiezen nogal wat verzekeringsmaatschappijen na een sepot voor een procedure voor de burgerlijke rechtbank in plaats van voor een klacht met burgerlijke partijstelling. Bij gebrek aan een burgerlijke partijstelling kunnen deze slachtoffers naderhand geen verzoekschrift meer indienen bij de Commissie.

Zowel meneer Daemen als meneer Van Molle geven toe dat er op dit vlak nog werk aan de winkel is. Zij willen zich dan ook naar de toekomst toe engageren om naar hun leden toe enerzijds vorming te organiseren rond de werking van deze Commissie en anderzijds correcte informatie te verschaffen over de werking van de Commissie. Dit laatste zou bijvoorbeeld kunnen gebeuren door middel van een artikel in hun ledenblad of door middel van een link op hun website.

Meester Van Hende beaamt dat de Commissie heel slecht gekend is onder advocaten. Dit zou kunnen verholpen worden door hier enerzijds meer aandacht aan te besteden in de balielessen voor stagiairs en anderzijds door rond dit thema een bijscholing te organiseren voor advocaten. Bijvoorbeeld is er onlangs in Gent nog een dergelijke vorming georganiseerd.

3.3.13. Uitsluiting tussenkomst maatschappijen in de procedurekosten voor schadefonds

Steeds minder verzekeringsmaatschappijen verlenen tussenkomst voor het indienen van dossiers voor de Commissie voor Financiële Hulp aan Slachtoffers van Opzettelijke Gewelddaden.

Dit is een heel frustrerend gegeven voor slachtoffers: er wordt moeite noch kosten gespaard om tot een voor hen gunstige uitspraak te komen, en dan valt alles stil. Om dan effectief aan hun geld te geraken staan ze er alleen voor.

Alle deelnemers aan het debat erkennen het aangehaalde knelpunt als een probleem.

Meester Van Hende beaamt dat hij als advocaat vaak ook aan zijn cliënten de boodschap moet geven dat rechtsbijstandsverzekering niet langer wil tussenkomen in de kosten van de procedure voor de Commissie en dat dit voor hen zeer onbegrijpelijk overkomt.

Verzekeringsmaatschappijen sluiten deze procedure vaak uit omdat het zou gaan om een louter administratieve procedure.

Mevrouw Ver Poorten stelt zich de vraag waarom verzekeringsmaatschappijen en make-laars dan wel een actieve rol spelen bij dossiers bestemd voor het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds? Dit is toch ook een louter administratieve procedure?

Mevrouw Ver Poorten stelt ook dat de kostprijs voor de procedure voor de Commissie geen argument kan zijn om deze procedure uit te sluiten. Immers deze is zeer beperkt in vergelijking met de kostprijs voor de hele voorafgaandelijke gerechtelijke procedure.

Meneer Daemen wil er voor ijveren dat in een uitgebreidere of vernieuwde versie van de rechtsbijstandverzekering (zie allerhande voorstellen rond verplichte rechtsbijstandverzekering) de kostprijs voor de procedure voor de Commissie zou inbegrepen zijn in de dekking van de rechtsbijstandverzekering.

3.3.14. Problemen in verband met insolabiliteitsclausule

Slachtofferhulp stelt in de praktijk de volgende problemen vast bij de toepassing van deze clausule:

- Mensen worden onvoldoende geïnformeerd over het bestaan en de inhoud van deze clausule. (Zie gedragsregels voor verzekeringsondernemingen BVVO: verplichting tot het geven van correcte informatie en iedere verzwijging dient vermeden te worden)
- Formulering in polis is misleidend: is op actieve manier geformuleerd (lijkt alsof geld op eigen initiatief van de verzekeringmaatschappij gestort zal worden), terwijl slachtoffer of diens advocaat hier zelf actie voor dient te ondernemen.
- Onvoldoende kennis van deze clausule bij advocaten
- Advocaten (bij uitstek zij die voorgesteld zijn door de verzekeringmaatschappij) gaan zelden actief de maatschappij verzoeken om de toepassing van deze clausule.

Wegens een gebrek aan tijd is er over dit knelpunt geen debat ten gronde meer gevoerd.

3.4. Recht op bescherming en privacy

Moderator

Franceska Verhenne Dienst Slachtofferhulp, CAW Stimulans

Sprekers

Frank Hutsebaut KULeuven, Afdeling Strafrecht, Strafvordering en Criminologie
Flip Voets secretaris-generaal en ombudsman van de Raad voor de Journalistiek
Desirée De Poot journaliste rechtbankverslaggeving Gazet Van Antwerpen en Belang van Limburg

Verslaggeving

Nathalie Morisse Dienst Slachtofferhulp, CAW Stimulans
Sabine De Smet Dienst Slachtofferhulp, CAW 't Dak-Teledienst

Wat is de impact van pers en media op slachtoffers? Welke deontologie wordt door journalisten gehanteerd?

Er wordt vertrokken van de visie vanuit Slachtofferhulp inzake omgaan met de pers. De 'Wet Franchimont' en de 'Omzendbrief inzake informatieverstrekking door gerechtelijke overheden en politiediensten in de fase van het vooronderzoek' worden toegelicht. De werking van de Raad voor de Journalistiek en hoe daar gedacht wordt over omgaan van pers met slachtoffers maakt voorwerp uit van deze werkgroep. Een journaliste vertelt hoe het eraan toegaat op de redactie van populaire dagbladen.

3.4.1. Inleiding

Franceska Verhenne, Slachtofferhulp, CAW Stimulans

Wanneer het zoontje van Dhr. Bruggeman overlijdt, wordt Dhr. Bruggeman twee uur na het overlijden van zijn zoontje geconfronteerd met een journalist die het verhaal wil horen van Dhr. Bruggeman. Dhr. Bruggeman wenst zijn verhaal niet te vertellen aan de journalist. Een half uur later worden de ouders van Dhr. Bruggeman door diezelfde journalist gecontacteerd. Ook zij weigeren de journalist te woord te staan. Later die dag wordt ook een tante van Dhr. Bruggeman gecontacteerd. Zij was nog niet op de hoogte van het overlijden. De dag daarop worden de betrokkenen opnieuw door de journalist benaderd. Zonder dat iemand de journalist te woord gestaan had, werd het verhaal toch in de krant gebracht.

Dhr. Bruggeman legde, na pogingen tot bemiddeling via de redactie van de krant van de betrokken journalist, een klacht neer tegen de journalist bij de Raad voor Journalistiek. (Uitspraak is terug te vinden op de website : www.rvdj.be)

Slachtofferhulp wil een pleidooi voeren voor een serene omgang tussen slachtoffers en media. Hiertoe wil Slachtofferhulp de slachtoffers en hun na- en/of naastbestaanden informeren over de omgang met de pers, maar wil Slachtofferhulp ook de pers sensibiliseren. Hiertoe werd zowel een brochure voor de slachtoffers zelf, als een brochure voor de pers opgemaakt door Slachtofferhulp. De brochure voor de slachtoffers wil informeren over de voordelen en de risico's van het verhaal doen aan de pers. De brochure voor de pers bevat richtlijnen bij het omgaan met slachtoffers.

Prof. Frank Hutsebaut, KuLeuven, Afdeling Strafrecht, Strafvordering en Criminologie

Prof. Hutsebaut schetste in zijn uiteenzetting het wettelijk kader inzake informatieverstrekking over slachtoffers. Hiervoor baseerde hij zich op:

- Wet op het politieambt
Art. 35 : 'Bepaalde mensen mogen niet blootgesteld worden aan de publieke nieuwsgierigheid'.
Dit artikel zegt dat bepaalde personen dienen afgeschermd te worden van de pers.
De omzendbrief zegt niks over de specifieke bescherming van slachtoffers.
Op de niet-naleving van de richtlijnen staan geen sancties.
- Wet Franchimont
Geheim van het onderzoek
- Omzendbrief inzake informatieverstrekking door gerechtelijke overheden en politiediensten in de fase van het vooronderzoek

Tijdens het vooronderzoek mag Justitie geen informatie verstrekken aan de pers. Dit zou een schending zijn van het geheim van het onderzoek (Wet Franchimont). Enkel de Procureur des Konings mag persgegevens verstrekken. De gegevens die verstrekt worden, moeten kaderen in het openbaar belang en als er een vermoeden van onschuld is. Identiteit wordt niet gegeven.

Een advocaat mag ook persmededelingen doen onder voorgaande voorwaarden.

Dhr. Flip Voets, Secretaris-generaal en ombudsman van de Raad voor de Journalistiek

Binnen de journalistiek zijn 'beroepsethiek' en 'deontologische code' actuele thema's. Dit is onder meer merkbaar binnen de huidige opleiding Journalistiek, waar meer aandacht wordt besteed aan ethiek. Desondanks zijn er toch uitschuivers.

Redenen hiervoor zijn te vinden in 3 maatschappelijke evoluties:

- Een concurrentieel perslandschap: competitie tussen verschillende media is sterk toegenomen
- Toename van de impact van het beeld: heeft ook gevolgen voor de geschreven pers
- 24u berichtgeving: deadlines worden almaar korter voor journalisten

In '95 werd de Raad voor Deontologie opgericht op initiatief van journalisten. Doel van de Raad was de regels van beroepsethiek bekend te maken. De Raad kon oordelen of er al dan niet sprake was van een beroepsfout. De Raad was een 5-tal jaar (tot 2001) operationeel en sprak in één derde van de voorkomende klachten uit dat er sprake was van een beroepsfout, in één derde vond een gemengde uitspraak plaats en in één derde van de klachten werd geoordeeld dat er geen beroepsfout gebeurde.

De Raad voor Deontologie, enkel samengesteld uit journalisten, stootte op haar eigen grenzen. Naar aanleiding daarvan werd de Raad voor Journalistiek opgericht.

De Raad voor Journalistiek bestaat uit 6 journalisten, 6 uitgevers en 6 externen

Wat gebeurt er met een klacht die binnenkomt bij de Raad? Eerst wordt er gekeken om een minnelijke schikking te bekomen tussen de klagende partij en de journalist(en): dit kan onder de vorm van excuses of een nieuw artikel ter rechtzetting.

Indien geen minnelijke schikking bereikt wordt, dan onderzoekt De Raad de klacht: de klager wordt gehoord, alsook de betrokken journalist. Daarna wordt er een beslissing genomen. De beslissing wordt gepubliceerd in het vakblad en op de website van de Raad.

Momenteel kreeg de Raad zo'n 50 klachten binnen, waarvan er 30 keer een minnelijke schikking plaatsvond en 9 keer een uitspraak gebeurde.

Richtlijnen die de Raad geeft aan journalisten bij contacten met slachtoffers zijn :

- de privacy van het slachtoffer respecteren
- geen druk uitoefenen op slachtoffers

Website Raad voor de Journalistiek: www.rvdj.be

Mevr. Désirée De Poot, journaliste rechtbankverslaggeving Gazet Van Antwerpen en Belang van Limburg

Regelgeving inzake informatieverstrekking over slachtoffers bij Gazet van Antwerpen:

- 'mis niks': er ligt een grote druk op journalisten (vooral op freelance journalisten)
- geen zelfmoorden, tenzij:
 - grote maatschappelijke relevantie
 - indien het verhaal op zich relevant is: identiteit wordt niet vermeld, behalve op vraag van de nabestaanden
- dodelijke slachtoffers van verkeersongevallen: identiteit wordt niet altijd vermeld.
- Slachtoffers van misdrijven: pers wordt soms door de slachtoffers zelf gecontacteerd. De publicatie hangt af van de relevantie en hoe interessant het is.
⇒ deze regelgeving geldt niet voor publieke figuren

Hoe wordt de informatie bekomen?

- Via officiële bronnen: parket, politie, slachtoffer zelf
- Via officieuze bronnen: politie (scanner), geruchten

Het is belangrijk dat de journalist ter plaatse gaat.

Regel die Mevr. De Poot hanteert: het is belangrijk dat de weigering van het slachtoffer om de journalist te woord te staan wordt gerespecteerd. Wanneer er een onrechtstreekse weigering komt, zal Mevr. De Poot deze niet aanvaarden. Er zal gevraagd worden om later terug te komen en er wordt een kaartje achtergelaten.

Wanneer het slachtoffer dit wenst, kan het artikel voorgelezen worden. De tekst wordt nooit naar het slachtoffer gefaxt. Elke wijziging door het slachtoffer wordt genoteerd en gerespecteerd.

3.4.2. Discussie/vraagstelling

Waarom aanvaardt Mevr. De Poot geen onrechtstreekse weigering?

Soms komt er een weigering zonder overleg met het slachtoffer. Het slachtoffer wordt soms beschermd waar dit niet nodig is.

Het zou interessant zijn moesten pers en hulpverlening samen gaan zitten.

Kan de Raad sancties opleggen? Schadevergoedingen eisen?

De Raad is geen juridisch orgaan en kan dus geen sancties opleggen. Er kan wel een voorstel tot schadevergoeding worden gedaan. Er is wel een morele sanctie, nl. de uitspraak van de Raad wordt gepubliceerd in het vakblad en op de website van de Raad. Publieke bekendmaking is eveneens een sanctie. De hoofdredacteur kan wel intern sanctioneren. Het doel van de Raad is de discussie rond beroepsethiek aanmoedigen.

Wat als een journalist participeert aan criminaliteit?

Eventuele vervolging kan (uitlokking, medeplichtigheid,...).

Is er een ethische code in het omgaan met beelden? Indien het gaat om een publieke gebeurtenis, is het moeilijk om de beelden niet te tonen. Belangrijk is hoe er met de beelden wordt omgegaan.

3.4.3. Literatuur

Brochure 'Samenwerking tussen Slachtofferhulp en de media – Richtlijnen voor de media' (Slachtofferhulp Vlaanderen, 2004)

Brochure 'Praten met de media? – Informatie voor slachtoffers' (Slachtofferhulp Vlaanderen, 2004)

Brochure 'Praten met de media: doen of niet doen?' (Slachtofferhulp Nederland, http://www.slachtofferhulp.nl/downloads/SH_Media.pdf)

Wet op politieambt

Wet Franchimont

Omzendbrief inzake informatieverstrekking door gerechtelijke overheden en politiediensten in de fase van het vooronderzoek (<http://www.poldoc.be/dailydoc/document/col/1999/col19907n.pdf>)

3.5. Recht op herstel

Sprekers

Kristel De Vos
Els Sneider

Dienst Slachtofferhulp, CAW Het Welzijnshuis
FOD Justitie, Dienst Justitiehuisen, Adjunct-adviseur Justitiehuisen-Slachtofferonthaal

Rita Jacqmot

OCMW Gewezen schuldbemiddelaar

Verslagging

Stefaan Kaesteker
Liesbet Van Damme

Dienst Slachtofferhulp, CAW 't Dak-Teledienst
Dienst Slachtofferhulp, CAW Zuid-Oost Vlaanderen

3.5.1. Probleemstelling

Recht op herstel omvat onder meer de betaling van de toegekende schadevergoeding aan de burgerlijke partij. Dit blijkt echter geen evidente zaak. De huidige evoluties naar herstelgerichte initiatieven kunnen bijdragen tot een vlotter herstel voor burgerlijke partijen. De sprekers leiden het debat in. Het publiek reageert.

3.5.2. Inleiding debat

Een "overheidsdienst" die tussenkomt voor de betaling van de burgerlijke partijen, lijkt een aanlokkelijk alternatief voor de huidige problemen, maar leidt tot verlies aan zingeving doordat de dader op zich niet betaalt aan het slachtoffer, ook al weet het slachtoffer dat de dienst het terugvordert van de dader.

Het gebeurt steeds meer dat een dader een deel van de burgerlijke partij betaalt, onder meer om zijn goede wil te tonen of om te voldoen aan gestelde voorwaarden, maar na verloop van tijd de betalingen staakt. Hiervoor zou een oplossing kunnen gevonden worden.

Betaling van de burgerlijke partij mag niet zwart-wit gesteld worden. Binnen herstelrecht is het belangrijk dat slachtoffers ook zicht krijgen op de daders en hun situatie. Soms

doen slachtoffers afstand van uitvoering van het bekomen vonnis of arrest omdat ze de situatie van de dader kennen. Slachtoffers hebben recht op voldoende informatie opdat ze ook een constructieve beslissing zouden kunnen nemen. Dit wordt door sommigen gerelativeerd omdat het slachtoffer nota neemt van de situatie van de dader tijdens de gerechtelijke procedure. Anderzijds is er het gevaar dat het slachtoffer "gebruikt" wordt door de dader door het inspelen op gevoelens van medelijden en begrip. Er wordt eveneens gepleit voor een goede begeleiding van de dader, die onder meer zicht moet krijgen op de slachtofferproblematiek. Visieveranderingen zijn ook bij de dader mogelijk. Belangrijk is dat men start vanuit een correcte positionering. Een dader zit op de stoel van de dader en kan zich niet presenteren als slachtoffer. Hier begint het werk mee voor PSD en andere diensten. Het is ook de taak van de herstelconsulenten en iedereen die werkt binnen de filosofie van de herstelgerichte detentie om het slachtoffer op een goede manier binnen te brengen. Binnen herstelbemiddeling moet er gewaakt worden over de juiste positionering van de dader en het slachtoffer.

Binnen het huidige systeem zijn er ook veel goede dingen. Het huidige systeem van burgerlijke partij moet eerst op een gedegen manier en wetenschappelijk geëvalueerd worden. Wat goed werkt kan behouden blijven, wat minder goed werkt kan bijgestuurd worden. Men kan bijvoorbeeld starten met een veel betere opvolging van de huidige procedures, onder meer van de VI-voorwaarden. Er wordt gepleit om het huidige systeem verder te optimaliseren.

De financiële vertaling van de schade kan ook bekeken worden. Moet er niet geplafonneerd worden? Morele schade moet zeker geplafonneerd worden of anders vertaald worden door bemiddeling.

De vernauwing van het recht op herstel tot de betaling van de burgerlijke partij is kunstmatig en kan enkel binnen deze werkgroep, maar bij evaluatie moeten alle herstelaspecten worden meegenomen. Het Nationaal Forum stelt alternatieven: op buitenlandse incassodiensten gebaseerde alternatieven of vergelijkend met fondsen voor het betalen van onderhoudsgelden, primo zonder een grondige analyse van het huidige systeem en secundo zonder evaluatie van de haalbaarheid en betaalbaarheid.

Binnen het vereffeningfonds voor minderjarigen wordt er de kans geboden aan de minderjarige om via dienstverlening een deel van de schadevergoeding te "verdienen". Moet men aan daders en veroordeelden niet de kans bieden om op een goede manier middelen te verwerven waarmee ze hun verantwoordelijkheid kunnen opnemen? Dit zorgt voor responsabilisering van de dader en een duidelijker zingeving ook naar slachtoffers toe. Als men dan toch kiest voor een duur systeem kan dit een alternatief zijn.

Door de organisatie van een dergelijke "overheids"dienst stellen er zich een aantal pertinente vragen. Wie zal dit betalen? Moet dit gebaseerd worden op solidariteit en zo ja, is de burger bereid om ook op dit domein het solidariteitsprincipe te hanteren? Wat is de totale kostprijs van een dergelijk project? De voorgestelde dienst vertaalt een vorm van collectivisering; het uitspreiden van het betalen van schadevergoeding aan slachtoffers over alle burgers. Dit moet aanleiding geven tot een grondige filosofische, politieke discussie over collectivisering of private verantwoordelijkheid. Deze maatschappelijke discussie moet ruim gevoerd worden.

3.5.3. Vragen voor het debat

Voor men alternatieven voorstelt voor het huidige systeem van schadevergoeding van burgerlijke partij, lijkt het belangrijk dat men eerst een evaluatie en analyse maakt van het huidige systeem. Het huidige systeem kan eerst vereenvoudigd en geoptimaliseerd worden en de burger kan beter geïnformeerd worden binnen de huidige procedure. Kunnen de panelleden dit onderschrijven?

Wie draagt in deze materie de verantwoordelijkheid? Is herstel zaak van de individuen of van de samenleving op basis van de algemene solidariteit, waarbij de centrale dienst een

voorbeeld is van een collectivisering met uitspreiding van de kost over alle burgers? Kunnen de panelleden akkoord gaan dat dit filosofisch, politiek en maatschappelijk debat moet gevoerd worden?

3.6. Recht op hulp

Sprekers

Ria Verreet	Dienst Slachtofferhulp, CAW Het Welzijnshuis
Hilde Guffens	Herstelconsulente Leuven Centraal

Verslaggeving

Tom Leën	Dienst Slachtofferhulp, CAW Leuven
Aquita Decroix	Dienst Slachtofferhulp, CAW De Papaver

In deze werkgroep werd discussie gevoerd a.d.h.v. een stellingenspel. Dit verslag is een beknopte samenvatting van de verschillende meningen per stelling.

3.6.1. Er moet onmiddellijk en gratis hulp zijn voor alle slachtoffers van misdrijven

De onmiddellijkheid is zeer belangrijk omdat het vaak om traumatische ervaringen gaat.

Elk slachtoffer heeft recht op een correcte "eerste hulp" na een misdrijf. De drempel naar slachtoffers moet zo laag mogelijk zijn, ook op financieel vlak. Als slachtoffer heb je er immers zelf niet voor gekozen. "Hulp" als eerste bejegening moet onmiddellijk en gratis zijn. Dit omvat dan de eerste opvang, informatie en correcte doorverwijzing. Slachtoffers willen maatschappelijk erkend worden en daarom is het belangrijk dat de maatschappij die hen aanvankelijk niet heeft kunnen beschermen dan ook gratis hulpverlening aanbiedt.

Alle mensen hebben recht op hulp. En iedereen heeft recht op de informatie aangaande bestaande georganiseerde hulpverlening. Maar "hulp" is niet per definitie "hulpverlening". Er moet immers ook voldoende ruimte zijn voor de responsabilisering van slachtoffers. Altijd direct gratis hulpverlening aanbieden is tegelijk het schaden van die responsabilisering. Een goede bejegening kan immers ook gebeuren door mensen uit de eigen omgeving, zonder dat daar per definitie een hulpverlener aan te pas moet komen. De vraag is of het haalbaar is om "begeleiding" in de zin van verdere psychosociale hulpverlening volledig gratis aan te blijven bieden? Professionele hulp kan ook niet steeds onmiddellijk zijn in de tijd.

3.6.2. Een professionele hulpverlener helpt een slachtoffer beter dan een vrijwilliger

Het is geen kwestie van "beter" of "slechter". Zowel een professionele als een vrijwillige hulpverlener hebben bepaalde kwaliteiten die een meerwaarde t.a.v. een slachtoffer kunnen bieden.

De meerwaarde die een vrijwillige hulpverlener kan bieden is dat het normaliserend effect groter is en misschien minder pathologiserend werkt. Ook de onbezoldigdheid en de beschikbaarheid kan voor het slachtoffer als waardevol ervaren worden. Ook lotgenoten functioneren vaak ook als "vrijwilliger". Een lotgenoot heeft een soort verbondenheid met het slachtoffer die je als professioneel niet hebt. Dit wil echter niet zeggen dat professio-

nelen niet even empathisch kunnen zijn als lotgenoten. Het risico dat er bij lotgenoten of vrijwilligers elementen uit hun eigen achtergrond gaan meespelen is wel groter. Het is dan ook erg belangrijk dat de deskundigheid bij vrijwilligers of lotgenoten bewaakt wordt. Ook vrijwilligers moeten een zekere "professionaliteit" hebben in hun contacten met slachtoffers. In die zin is het ook aangewezen dat deze professioneel omkaderd en ondersteund worden.

Toch is het soms noodzakelijk dat er "professionele" hulpverlening wordt ingeschakeld die een vrijwilliger niet kan bieden, bvb. bij problematisch verwerkingsproces.

Professionelen zijn immers op een andere manier "deskundig" en kunnen vaak gemakkelijker objectiviteit bewaren.

Het ideale is dat professionelen en vrijwilligers complementair werken en dat de professionele kracht ook deels over de kenmerken van een vrijwilliger zou beschikken en omgekeerd.

3.6.3. Slachtoffers weten altijd wat ze nodig hebben en kunnen hier altijd zelf over beslissen

Als basisprincipe moet je van deze stelling uitgaan. Een slachtoffer moet immers zijn zelfredzaamheid terug opbouwen en moet hierover zelf de verantwoordelijkheid kunnen hebben.

Anderzijds bepalen de omstandigheden van het slachtofferschap ook in welke mate mensen dit effectief zelf ook kunnen beslissen of een "keuze" kunnen maken. Vele slachtoffers zijn in een eerste fase immers gedesoriënteerd of in crisis en kunnen op dat moment niet steeds een doordachte beslissing nemen. Daarom is het ook hier weer uitermate belangrijk dat slachtoffers voldoende geïnformeerd worden om uiteindelijk zelf te beslissen over wat ze al dan niet nodig hebben. Belangrijke noot hierbij is dat er op het vlak van zelfbeslissingsrecht een verschil is tussen volwassenen die voor zichzelf beslissen of ouders die in naam van hun kinderen moeten beslissen.

3.6.4. Het recht op hulp is begrensd

De algemene visie is dat het "recht" op hulp onbegrensd is, maar de "hulp" zelf wel begrensd is.

Doch het recht op hulp is niet per definitie hetzelfde als het recht op professionele hulpverlening. Deze is immers begrensd op vlak van beschikbaarheid van de hulpverlener, verantwoordelijkheid van het slachtoffer en begrensd door de schaarste van de middelen. Elke vorm van georganiseerde professionele hulpverlening bevindt zich min of meer in een begrensd kader waarbinnen "geholpen" kan worden.

Bij lotgenotencontact in zelfhulpgroepen spelen deze grenzen op een ander niveau en wordt er bvb. ook een grens gehanteerd op vlak van attitude van het slachtoffer.

3.6.5. Kinderen die slachtoffer worden van ernstige feiten hebben gespecialiseerde hulp nodig die hun ouders hen niet kunnen bieden

Het aanbod van gespecialiseerde hulpverlening t.o.v. kinderen moet er zeker zijn. Maar tegelijk mag men niet stellen dat elk kind dat een misdrijf meemaakt per definitie gespecialiseerde hulp nodig heeft. Belangrijk is ook dat ouders terechtkunnen bij professionelen om ondersteund te worden en dus indirect naar de kinderen te werken. Ouders zijn zelf in zekere zin specialisten in het zien waar hun kind behoefte aan heeft. Anderzijds zijn ouders, wanneer ze zelf ook slachtoffer geworden zijn, vaak gefocust op hun eigen problemen en beleving, zodanig dat het kind vergeten wordt. De draagkracht en vaardig-

heden van de ouders speelt hier uiteraard ook een belangrijke rol in. Op dat vlak kan een apart aanbod naar kinderen een meerwaarde bieden.

Essentieel is dat kinderen ook autonome hulpvragers kunnen zijn. Ze moeten niet altijd noodzakelijk intermediair of direct op tweede lijn benaderd worden. Er is op dat vlak momenteel nog onvoldoende aanbod op de eerste lijn voor kinderen.

4. Debat

Moderator

Ivo Aertsen

KULeuven

Deelnemers

Edith Van den Broeck

voorzitster van de Hoge Raad van de Justitie

Martine Puttaert

adviseur van het kabinet van Vlaams minister van Welzijn
Gezondheid en Gelijke Kansen

Rony Van Daele

korpschef politie Mechelen

Astrid Rubbens

stafmedewerkster Slachtofferhulp, Steunpunt Algemeen Wel-
zijnswerk

Per werkgroep werden de belangrijkste conclusies en knelpunten voorgelegd aan de panelleden. Hen werd gevraagd om vanuit hun positie een reactie te formuleren, een antwoord te bieden of voorstellen ter verbetering te lanceren.

Een overzicht van de knelpunten per werkgroep:

Recht op geven van informatie

- Slachtoffers komen in aanraking met verschillende instanties waar ze hun verhaal mogen/moeten doen. Hun ervaringen leren ons dat een juiste, menselijke attitude van de toehoorder van doorslaggevend belang is. Er is echter meer nodig dan een correcte attitude, er moet van hogerhand ruimte voor een goede opvang van slachtoffers gecreëerd worden. Is het mogelijk te streven naar comfortabele situatie voor slachtoffer die te verzoenen is met een werkbare context voor politie en justitie?

Recht op krijgen van informatie

- Belang van een goede en duidelijke communicatie met het slachtoffer werd in deze werkgroep in de verf gezet. Dit impliceert ook een goede communicatie tussen de verschillende betrokken beroepsgroepen (politie, slachtofferhulp, medische wereld) in functie van een goede opvang en begeleiding van het slachtoffer.
- Een mentaliteitswijziging (oog voor slachtoffer) alleen is niet voldoende, er dient voldoende financiële ruimte gecreëerd te worden door de overheid opdat een goede opvang kan gerealiseerd worden in ziekenhuizen enzovoort.

Recht op bescherming en privacy

- Het wettelijk kader inzake informatieverstrekking over slachtoffers is te vinden in wet op het politieambt, omzendbrief inzake informatieverstrekking door gerechtelijke overheden en politiediensten in fase van het vooronderzoek en de wet Franchimont.
- De Raad voor journalistiek heeft als doel uitschuivers te vermijden, in dialoog te gaan met betrokken partijen (journalisten en slachtoffers) en discussie beroeps-ethiek van journalisten aan te zwengelen. Er is geen sanctie mogelijk.
- Uit de praktijk blijkt dat er nood is aan afspraken en wederzijdse kennismaking tussen journalisten, politie, gerecht en hulpverleners.

Recht op herstel

- Voor men alternatieven voorstelt voor het huidige systeem van schadevergoeding van burgerlijke partij, lijkt het belangrijk dat men eerst een evaluatie en analyse maakt van het huidige systeem. Het huidige systeem kan eerst vereenvoudigd en geoptimaliseerd worden en de burger kan beter geïnformeerd worden binnen de huidige procedure. Kunnen de panelleden dit onderschrijven?

- Wie draagt in deze materie de verantwoordelijkheid? Is herstel zaak van de individuen of van de samenleving op basis van de algemene solidariteit, waarbij de centrale dienst een voorbeeld is van een collectivisering met uitspreiding van de kost over alle burgers? Kunnen de panelleden akkoord gaan dat dit filosofisch, politiek en maatschappelijk debat moet gevoerd worden?

Recht op hulp

- Slachtoffers hebben recht op een correcte "eerste hulp" na een misdrijf. Dit impliceert onder andere dat slachtoffers bij de juiste diensten terecht komen.
- Het belang van een correcte doorverwijzing door politie (zoals vastgelegd in het samenwerkingsakkoord van 1998 inzake slachtofferzorg) kan niet genoeg benadrukt worden.
- Een ander aspect is de bekendheid van de diensten Slachtofferhulp bij het grote publiek. (Potentiële) slachtoffers zouden minstens op de hoogte moeten zijn van het bestaan van diensten Slachtofferhulp.

Recht op juridische bijstand

- Rechtsbijstandsverzekering is geen verplichte verzekering; mensen hebben er dus alle belang bij over voldoende én juiste informatie beschikken om te kunnen afwegen of zij een dergelijke verzekering wensen aan te gaan.
- Wanneer het slachtoffer de advocaat aanneemt die voorgesteld werd door de verzekeringsmaatschappij is er een risico op een belangenconflict. Deze advocaat wordt betaald door de verzekeringsmaatschappij maar het slachtoffer is zijn opdrachtgever.

5. Slottoespraak van Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, Adelheid Byttebier met voorstelling van affiche en brochure

Dames en heren, ik wil de organisatoren van het colloquium van vandaag feliciteren met dit initiatief. Het vormt een geslaagde afsluiter van de viering van 10 jaar slachtofferrechten. Naar mijn aanvoelen geeft het ook een nieuwe start.

De afgelopen 10 jaar is er in ons land een enorme weg afgelegd om rechten voor slachtoffers vast te leggen. Op relatief korte tijd heeft ons land de noodzakelijke ingrepen gedaan opdat slachtoffers zouden kunnen krijgen waarop ze recht hebben. De vraag die ons nu bezig houdt is wat daarvan in de dagelijkse praktijk terechtkomt. Krijgen slachtoffers waarop ze recht hebben?

De noden en behoeften van slachtoffers zijn heel verscheiden. De 7 slachtofferrechten maken dit duidelijk. De deelnemers aan dit colloquium tonen dat aan en de variëteit aan infostands onderlijnt de betrokkenheid van meerdere actoren. De opdracht om een effectief en efficiënt slachtofferbeleid te voeren is dus niet eenvoudig, de uitdaging des te groter.

Om op een performante manier een antwoord te bieden op de verschillende deelaspecten van slachtofferschap is een inclusief beleid noodzakelijk. De opvang van slachtoffers en de begeleiding bij hun verwerkingsproces, is geen zaak van de diensten slachtofferhulp alleen. Het European Forum for Victim Services verklaarde dit expliciet in het "Charter voor de Rechten van het slachtoffer". De 7 rechten doen een appél op verschillende overheden en sectoren. Het recht op respect en erkenning spreekt alle actoren aan.

In 1998 werd de inclusieve gedachte omgezet in regelgeving: het Samenwerkingsakkoord slachtofferzorg. De correcte toepassing van het Samenwerkingsakkoord is cruciaal om een aantal slachtofferrechten te garanderen. Daarom is het aantal hulpverleners in Slachtofferhulp opgetrokken met 21 voltijds equivalenten, een stijging van bijna 50 %. Deze uitbreiding was bedoeld om te anticiperen op een steeds betere toepassing van de verwijzing van slachtoffers door politiediensten. Jammer genoeg heeft de politiehervorming dit proces vertraagd.

Ook binnen mijn eigen beleidsdomein kan de samenwerking nog versterkt worden.

De centra voor geestelijke gezondheidszorg hebben de vereiste knowhow om slachtoffers met een moeizame verwerking therapeutisch te begeleiden. De vertrouwenscentra kindermishandeling zijn kenniscentra in de opvang en begeleiding van slachtoffers van kindermishandeling. Dit zijn maar enkele voorbeelden. Door samenwerking en responsabilisering in de diverse beleidsdomeinen wil ik komen tot een performant beleid waarin elke betrokkene zijn verantwoordelijkheid opneemt en slachtoffers als een doelgroep in zijn werking erkent.

Een andere, belangrijke pijler van het beleid van de Vlaamse overheid vormt de zorg op maat van de hulpzoekende. Wie zorg nodig heeft, verwacht immers dat hij of zij op de juiste manier wordt behandeld met een minimum verlies aan autonomie. Niet alle slachtoffers van partnergeweld behoeven residentiële opvang. Niet elk slachtoffer van een inbraak heeft langdurige therapeutische begeleiding. Er moet gestreefd worden naar de minst ingrijpende opvang, die kort na de feiten wordt aangeboden. Slachtofferhulp is hiervoor goed geplaatst. Tevens zijn de toegangspoorten tot het welzijnslandschap niet altijd duidelijk en hangt het antwoord op een hulpvraag soms af van toevalligheden. Zo kunnen slachtoffers van incest terecht in vertrouwenscentra, centra voor geestelijke gezondheidszorg, het algemeen welzijnswerk, diensten slachtofferhulp... Hoe de oriëntering gebeurt en op welke gronden, is niet altijd duidelijk.

Om een goede oriëntering naar de minst ingrijpende hulpvorm te bereiken, dient enerzijds de versnippering in het welzijnslandschap verder teruggedrongen te worden –de fusieoperaties in het algemeen welzijnswerk, met uitbouw van forensische teams, is hier-

van een goed voorbeeld, – maar moet anderzijds ook werk gemaakt worden van de uitbouw van netwerken tussen de verschillende diensten en beleidsdomeinen.

Ten slotte is duidelijke en coherente informatie voor de gebruiker van de hulpverlening, onontbeerlijk. Pas wanneer het slachtoffer over alle informatie beschikt, kan het weloverwogen keuzes maken en gestimuleerd worden om opnieuw controle te verwerven over zijn leven.

Het thema van dit colloquium is rechtsgelijkheid, de gelijke mogelijkheid tot de uitoefening van de rechten van slachtoffers. Het is duidelijk dat sommige groepen van slachtoffers in onze samenleving op dit vlak uit de boot vallen. Voor twee groepen worden recentelijk extra inspanningen gedaan: kinderen en allochtonen.

Sinds 2001 wordt er actief gewerkt aan een kinderwerking binnen slachtofferhulp. Midden 2002 werden vijf provinciale coördinatoren aangetrokken om de kinderwerking structureel uit te bouwen. Een hoogtepunt is ongetwijfeld de publicatie in 2003 van het boek "Kinderen helpen na een schokkende gebeurtenis", dat nu al een succes mag genoemd worden. Op het vlak van de kinderwerking binnen slachtofferhulp speelt Vlaanderen overigens een voortrekkersrol op internationaal vlak.

Een andere kwetsbare groep zijn allochtonen. We merken dat weinig allochtone slachtoffers de weg vinden naar de centra slachtofferhulp. Sinds november 2002 subsidieer ik een project bij CAW De Mare te Antwerpen met het oog op het verhogen van de toegankelijkheid van de diensten slachtofferhulp voor allochtonen. Zij kregen de opdracht om een aantal strategieën uit te werken en in de praktijk te toetsen.

Een laatste maar zeker niet de minst belangrijke beleidspijler van de afgelopen regeerperiode, betreft de vrijwilligerswerking. Wij hebben er vorig jaar dan ook alles aan gedaan om een vangnet te vinden voor het project 'burgers voor burgers' (10 voltijds equivalenten die minister van justitie Verwilghen stopzette). Als we streven naar een maatschappij, waar de overheid niet voor alles zorgt, maar waar ook burgers zich voor elkaar inzetten, als we streven naar een goede mantelzorg, dan kan de bijdrage die vrijwilligers vandaag leveren, niet onderschat worden. Zij helpen belangeloos bij de verwerking van vaak traumatische gebeurtenissen en op die manier helpen ze slachtoffers om hun vertrouwen in de samenleving te herwinnen. Ik wil dan ook mijn waardering uitdrukken voor de inzet van de vrijwilligers. Ik hoop dat de diensten slachtofferhulp blijvend kunnen rekenen op de betrokkenheid van gemotiveerde vrijwilligers.

Slachtofferhulp kan haar missie maar volbrengen als slachtoffers de weg vinden naar hun diensten. Daarom trok ik het nodige budget uit om een vernieuwde affiche en folder te produceren. Het is mij een genoegen om beide vandaag aan u voor te stellen en daarmee de start te geven van een nieuwe bekendmakingcampagne.

Rest mij nog jullie allen, die zich inzetten voor een betere zorg voor slachtoffers gemeend te bedanken. Niet alleen voor jullie inzet, maar vooral ook voor jullie attitude: niet polariserend, kritisch en genuanceerd.

Ik nodig jullie graag uit op de receptie om dit colloquium op een aangename manier af te sluiten.

Bijlagen

Bijlage 1 Voorstellingstekst Slachtofferhulp – Afdelingen van de Centra voor Algemeen Welzijnswerk

1. Historiek

Het ontstaan van Slachtofferhulp in Vlaanderen is een vrij recent gegeven. Pas in de jaren tachtig is er in België meer aandacht gekomen voor slachtoffers. Een belangrijke aanzet was de reactie vanuit feministische hoek op de ontkenning van het fenomeen van geweld op vrouwen, niet alleen door politie en justitie, maar ook door de samenleving als geheel. Ook de problematiek van kindermishandeling werd uit de privé-sfeer gehaald en kreeg publieke aandacht.

Bovendien werd door een aantal spectaculaire gijzelingen, bomaanslagen, overvallen en moorden op kinderen, de publieke opinie steeds gevoeliger voor de problematiek van slachtoffers.

Tegelijk werden er vanuit wetenschappelijke hoek, m.n. de victimologie, onderzoeksresultaten bekendgemaakt die aantoonde dat slachtoffers hun contacten met politie en justitie negatief beoordeelden. Schadevergoeding bleef zeer vaak uit en sociale en psychische hulp leek te falen.

Hierdoor werd de emotionele schade bij slachtoffers nog versterkt (secundaire victimisering) en de verwerking bemoeilijkt.

Van dan af worden zowel internationale aanbevelingen gedaan als nationale maatregelen genomen. Deze zijn gericht op:

- De verbetering van de positie van het slachtoffer in het strafrecht en de gerechtelijke procedure.
- Het op gang brengen van een gecoördineerde materiële en psychosociale hulpverlening aan slachtoffers.
- De preventie van slachtofferschap.

Op basis van het besluit van de Vlaamse Executieve² van 24 juli 1985, waarin de opdracht "slachtofferhulp" is opgenomen, werden vanaf 1986, "Centra voor Hulp aan Slachtoffers van misdrijven" erkend en gesubsidieerd.

Daar werd de basis gelegd voor een geïntegreerde welzijnsgerichte benadering van de problemen inzake criminaliteit en onveiligheid bij slachtoffers. Hun opdracht werd omschreven als "*materiële, morele en psychosociale hulpverlening aan personen die het slachtoffer werden van een misdrijf, en hun naastbestaanden.*"

Als bijkomende erkenningvoorwaarde, naast de individuele hulpverlening, kregen de toenmalige Centra voor Hulp aan Slachtoffers een structurele opdracht en moesten zij aandacht hebben voor het afstemmen van het totale zorgaanbod voor slachtoffers in functie van continuïteit, effectiviteit en efficiëntie en daartoe samenwerken met politieke en justitiële diensten en andere hulpverleningsdiensten.

Met het decreet op het Algemeen Welzijnswerk van 1997 werd Slachtofferhulp een afdeling van een Autonoom Centrum Algemeen Welzijnswerk. Ook de diensten voor daderhulpverlening, het Justitieel Welzijnswerk, en de hulpverlening aan seksuele delinquenten maken deel uit van deze centra. Deze herstructurering betekent dan ook een toenade-

² Besluit van de Vlaamse Executieve houdende de voorwaarden inzake erkenning en subsidiëring van diensten voor forensisch welzijnswerk

ring tussen slachtofferwerkingen en daderwerkingen. Eigen aan de context van criminaliteit is net de (onvrijwillige maar onvermijdelijke) verbinding tussen een dader-, een slachtoffer-, en een maatschappelijke dimensie.

Deze evolutie betekent ook de verdere integratie van het forensisch welzijnswerk in het Algemeen Welzijnswerk. Deze evolutie versterkt de identiteit als autonome eerstelijnsdienst, vergroot het maatschappelijk draagvlak voor de problematieken, vereenvoudigt doorverwijzing en verankert het bestaande aanbod³.

In de tweede helft van de jaren '90 werd in alle afdelingen Slachtofferhulp binnen de Centra voor Algemeen Welzijnswerk in Vlaanderen gestart met een vrijwilligerswerking. Enkele buurlanden, m.n. Nederland en Engeland, hadden al een jarenlange, zeer positieve, ervaring met deze werkvorm.

2. De rechten van het Slachtoffer

De bestaande nationale⁴ en internationale⁵ verklaringen, verdragen en aanbevelingen over slachtofferschap komen tot zeven fundamentele rechten:

- Recht op respect en erkenning

Dit betekent een respectvolle behandeling door alle politie-, justitie- en dienstverlenende diensten na de feiten, tijdens de verdere gerechtelijke afhandeling en daarna.

- Recht op het krijgen van informatie

Slachtoffers hebben vaak weinig inzicht in het verloop van gerechtelijke procedures, de mogelijkheden tot schadevergoeding of hulp. Slachtoffers hebben eveneens recht op informatie omtrent de beslissingen van het gerechtelijk apparaat, zoals in verband met de strafuitvoering, de schaderegeling,

- Recht op het geven van informatie

Slachtoffers hebben het recht om informatie te geven (vb. justitie, verzekering, ...), zodat rekening kan worden gehouden met hun schade, hun beleving en hun situatie.

- Recht op juridische bijstand

Elk slachtoffer heeft recht op bijstand van een raadsman. De financiële inspanningen voor juridische bijstand zijn soms erg zwaar en weerhouden slachtoffers ervan gerechtigde schade-eisen in te dienen.

- Recht op herstel

Een meer herstelgerichte aanpak is noodzakelijk. De aangerichte schade kan materieel, lichamelijk, moreel, psychisch of sociaal zijn.

- Recht op bescherming en privacy

Slachtoffers verdienen bescherming door de politiediensten in geval van bedreigingen of mogelijke wraakacties. Ook de privacy van slachtoffers moet voldoende worden gerespecteerd.

³ Voor meer informatie hierover verwijzen we naar de informatietekst over het forensisch welzijnswerk, te verkrijgen op de stand van het Algemeen Welzijnswerk of op te vragen bij Kristin.Nuyts@steunpunt.be.

⁴ Onderschreven door Nationaal Forum voor Slachtofferbeleid.

⁵ zie de Europese Verklaring van de Rechten van het Slachtoffer, ondertekend door de leden van het Europees Forum voor Slachtofferhulp in 1993: www.euvictimsservices.org. Zie Europees kaderbesluit van 15 maart 2001 inzake het statuut van het slachtoffer in de strafprocedure.

- Recht op hulp

Het recht op hulp maakt integraal deel uit van het recht op herstel. Politiediensten spelen een belangrijke rol onmiddellijk na de feiten, net als de medische en paramedische hulpverleners in geval van lichamelijk letsel. Slachtofferhulp werkt met beroepskrachten en vrijwillige medewerkers. Deze vrijwillige medewerkers, als vertegenwoordigers van een zorgzame samenleving, kunnen ondersteuning bieden in functie van een vlotte verwerking. Voor sommige slachtoffers kan professionele hulp aangewezen zijn.

Slachtofferhulp betracht steeds de realisatie van de bovenvermelde rechten te bevorderen.

3. Slachtofferhulp vandaag

Sedert begin 1997 is in Vlaanderen in elk gerechtelijk arrondissement een dienst Slachtofferhulp actief⁶.

Het totale personeelskader dat met de opdracht Slachtofferhulp belast is, bedraagt momenteel 69 voltijdse, gesubsidieerde beroepskrachten en een 200-tal vrijwillige medewerkers.

3.1. Doelgroep⁷

Slachtofferhulp richt zich tot alle slachtoffers van misdrijven en hun na(ast)bestaanden. Ook nabestaanden van dodelijk verkeersongevallen, nabestaanden van zelfdoding en slachtoffers van rampen kunnen bij Slachtofferhulp terecht. Wanneer men getuige was van een hiervoor genoemde situatie kan men eveneens beroep doen op Slachtofferhulp. Slachtofferhulp richt zich expliciet naar kinderen, jongeren en volwassenen en bouwt naar alle leeftijdscategorieën een deskundigheid uit.

3.2. Werkingsprincipes

Slachtofferhulp vertrekt vanuit het basisprincipe dat slachtoffers normaal reageren op een abnormale gebeurtenis. De (soms extreme) reacties van slachtoffers moeten dus steeds in de context van het gebeuren geplaatst worden.

Slachtofferhulp streeft naar een zo eenduidig mogelijk en rechtsgelijk hulpaanbod, zodat ongeacht bij welke slachtofferhulpdienst in Vlaanderen een slachtoffer terecht komt hij kan rekenen op een gelijkaardig aanbod. De medewerkers van Slachtofferhulp kunnen beroepskrachten of vrijwillige medewerkers zijn. Zij hebben steeds een gepaste opleiding gekregen.

Slachtofferhulp beoogt met zijn hulp –en dienstverlening zo toegankelijk mogelijk te zijn voor elk slachtoffer. De hulpverlening is gratis en kan op de dienst, bij het slachtoffer thuis of op een andere overeen gekomen plek, plaatsvinden. Slachtofferhulp werkt samen met politie en justitie, maar behoudt haar onafhankelijkheid. Een samenwerkingsakkoord met politie maakt het mogelijk slachtoffers op een pro-actieve manier te bereiken (zie 3.3.5).

Het slachtoffer wordt gestimuleerd om actief mee te werken aan zijn eigen herstelproces, waarbij de eigen waarden, aspiraties en beslissingen van het slachtoffer worden gerespecteerd. Alle beschikbare informatie, nodig om de verschillende keuzemogelijkheden af te wegen, wordt aan het slachtoffer gegeven. Het slachtoffer wordt actief gesteund om zijn controle en onafhankelijkheid terug op te nemen. Indien het slachtoffer bepaalde informatie niet wil mededelen, wordt dit gerespecteerd. Slachtofferhulp onderschrijft een

⁶ Zie adressen in bijlage

⁷ In het verder verloop van de tekst wordt met het woord slachtoffers verwezen naar de hier gedefinieerde doelgroep.

herstelgerichte visie en houding en besteedt in zijn hulpverlening aandacht aan de daderdimensie.

3.3. Het hulpaanbod

3.3.1. De individuele hulpverlening

De hulpverlening aangeboden aan slachtoffers, wil een antwoord bieden op het geheel van noden en behoeften van het slachtoffer en wil ten alle tijde emanciperend werken.

Meer concreet omvat ons aanbod informatieverstrekking, ondersteuning en begeleiding.

- Informatie

Welke zijn mijn rechten als slachtoffer?

Wat gebeurt er met mijn klacht?

Hoe kan ik schadevergoeding bekomen?

Waar kan ik terecht met vragen rond de dader?

Zijn mijn reacties normaal?

Wat kan mij helpen bij de verwerking?

Kan ik terecht bij mensen die hetzelfde meemaakten?

- Ondersteuning

Dit kan gaan om een administratieve ondersteuning, de opvolging van het schadedossier of ondersteunende gesprekken. Deze kunnen plaatsvinden bij moeilijke momenten, ook lange tijd na de feiten, vb. op het moment dat de klacht geseponeerd werd, het slachtoffer naar de rechtbank moet, de verjaardag van de feiten, de start van een procedure voor de V.I.-commissie, enz...

- Begeleiding

Verwerken is een heel persoonlijk gebeuren. Een begeleiding kan zinvol zijn om te voorkomen dat deze verwerking vastloopt. Bij de begeleiding wordt vertrokken vanuit de beleving en de noden van het slachtoffer. Slachtofferhulp helpt de gevoelens en reacties van slachtoffers te duiden en onderstreept daarbij dat het om zeer normale reacties gaat. De duur en de intensiteit van de begeleiding is afhankelijk van de nood. Soms dient doorverwezen te worden of samengewerkt te worden met meer gespecialiseerde hulp.

3.3.2. Kiezen voor een vrijwilligerswerking

Zoals reeds gesteld vertrekt Slachtofferhulp vanuit de visie dat reacties van slachtoffers n.a.v. een misdrijf of schokkende gebeurtenis normale reacties zijn op een abnormale situatie. Het vrijwilligersmodel strookt met de gedachte dat Slachtofferhulp pathologisering, medicalisering en stigmatisering wil vermijden. Het inzetten van vrijwilligers voor de individuele opvang van slachtoffers werkt drempelverlagend en preventief. De vrijwillige medewerker kan een belangrijke doorverwijsfunctie hebben naar bijkomende professionele hulpverlening.

Het vrijwilligersconcept is een uiting van het kiezen voor een solidaire maatschappij. Door het vormen van vrijwilligers vergroot men het maatschappelijk draagvlak en draagt men bij tot sensibilisering en verandering in de kijk op slachtofferschap. Indirect kan dit een preventieve invloed hebben op het vastlopen van een verwerkingsproces. De maatschappelijke kijk en houding naar slachtoffers verandert. Door de vrijwillige inzet van een medeburger wordt een bijdrage geleverd aan het herstel van het beschadigd vertrouwen in de samenleving. Dit beschadigd vertrouwen is een gevolg van het falen van de maatschappelijke structuren om voor de veiligheid van zijn burgers in te staan.

Een netwerk van vrijwilligers creëert, door de aanwezige verscheidenheid in vaardigheden en persoonlijkheden, de mogelijkheid zeer gericht en gepast hulp te bieden. Vrijwillige medewerkers brengen een heel eigen dynamiek binnen in de werking van Slachtofferhulp en betekenen een verrijking.

Door de inzet van vrijwillige medewerkers wordt het potentieel van de dienst vergroot. Er kunnen meer slachtoffers begeleid worden met verhoudingsgewijs slechts een beperkte stijging van de personeelskosten. In de keuze voor het vrijwilligersmodel is voor Slachtofferhulp het economisch aspect geen argument, maar het is duidelijk wel een consequentie.

Kandidaat-vrijwilligers worden met zorg gerekruteerd en geselecteerd. Zij krijgen een basisopleiding en geregeld bijkomende vorming. Elke vrijwillige medewerker wordt in zijn begeleidingswerk continu opgevolgd door een beroepskracht.

3.3.3. Groepsopvang

Voor misdrijven met meerdere betrokkenen vb. overval in winkel, restaurantketen of bank en voor slachtoffers van rampen organiseert Slachtofferhulp 'groepsdebriefings' en informatievergaderingen. Dit is een interventievorm waarbij aan het individu en aan de groep een kader wordt geboden waarbinnen reacties kunnen geplaatst worden. Deze groepsgesprekken verlopen gestructureerd. De verwerking kan worden bevorderd door:

- Het vinden van steun in het delen van ervaringen.
- Alle gekende informatie over de feiten samen te brengen, zodat slachtoffers een zo volledig mogelijk beeld krijgen over het gebeuren.
- Het geven van informatie over o.a. het verwerkingsproces, de juridische gevolgen, zodat reacties kunnen geplaatst worden binnen de context van normale reacties op abnormale gebeurtenissen.
- Ruimte te creëren voor vragen.

Meestal wordt Slachtofferhulp na het misdrijf of de ramp gecontacteerd. Zij tracht dan binnen de vijf dagen een eerste groepsbijeenkomst te plannen. Nadien kunnen nog één of meerdere bijeenkomsten volgen.

3.3.4. Structurele opdracht

De eigenheid van de problematiek van slachtoffers en de noodzaak van een globale en integrale benadering heeft consequenties voor de opdrachten van Slachtofferhulp. Zij vormen een scharnierpunt tussen de cliënt en de samenleving, met haar voorzieningen, en tussen de cliënt en het hele strafrechtelijk kader, met al haar actoren. Slachtofferhulp wil mee gestalte geven aan een geïntegreerde welzijnsbenadering van criminaliteit en onveiligheid, met bijzondere aandacht voor het slachtofferperspectief. Knelpunten en problemen die betrekking hebben op de situatie en positie van het slachtoffer worden opgespoord, geïnventariseerd en gesignaleerd aan de bevoegde instanties en beleidsniveaus.

Slachtofferhulp geeft vorm aan deze structurele taak door:

- Vorming en sensibilisering.

Zich enkel richten op individuele hulpverlening kan afgedaan worden als dweilen met de kraan open. Zeker wanneer men weet welke impact vormen van secundaire victimisering (= het opnieuw slachtoffer worden door een slechte bejegening) hebben op het slachtoffer. Omdat goede afspraken en samenwerking met politie en justitie belangrijk zijn in functie van een goede slachtofferbejegening en verwijzing, beste-

den de diensten Slachtofferhulp dan ook veel aandacht aan sensibiliseren en vormen van de plaatselijke actoren op het forensisch veld.

In verband met het thema slachtofferhulp wordt er, op vraag, vorming gegeven aan politionele en andere organisaties. Per aanvraag worden de modaliteiten bekeken. Momenteel zijn er uitgewerkte programma's rond:

- Verwerking van schokkende en traumatische gebeurtenissen
- Rouwverwerking
- Opvang van slachtoffers van geweld
- Slechtnieuwsmelding
- Kinderen

De algemene doelstelling die we vooropstellen in vormingen aan politiediensten is via kennisoverdracht en training:

- Inzicht brengen in de verwerking van een misdrijf.
- Inzicht brengen in de factoren die dit beïnvloeden.
- Opbouwen van een slachtoffervriendelijke attitude.
- Oefenen van vaardigheden in de slachtofferbejegening.
- Leren hanteren van criteria voor doorverwijzing.

In het kader van het werken met kinderen werden eveneens verschillende vormingspakketten uitgewerkt voor het onderwijs.

- Coördinatie, netwerkvorming en samenwerking

In een problematiek waar bevoegdheden van politie, parket, rechtbanken, strafuitvoeringsdiensten en hulpverlening elkaar kruisen, is de zorg voor coördinatie, samenwerking en continuïteit synoniem voor effectiviteit en efficiëntie. Vandaar dat de diensten heel wat geïnvesteerd hebben in lokale overlegstructuren met verschillende partners. Een aantal van deze overlegstructuren zijn inmiddels geformaliseerd door het Samenwerkingsakkoord Slachtofferzorg (zie 3.3.5).

- Preventie

Het actieterrein van de diensten Slachtofferhulp ligt vooral op het vlak van secundaire (vermijden van secundaire victimisering) en tertiaire preventie (vermijden van herhaald slachtofferschap).

3.3.5. Bovenlokaal overleg en samenwerking

Het Samenwerkingsakkoord

De slachtofferzorg (onthaal, bejegening, hulp, therapie) wordt in Vlaanderen georganiseerd door een Samenwerkingsakkoord (1998) tussen de federale staat, m.n. Binnenlandse Zaken en Justitie en de Vlaamse Gemeenschap, m.n. welzijn. Het zegt dat alle slachtoffers op een correcte manier moeten bejegend worden. Dit samenwerkingsakkoord regelt o.a. de systematische doorverwijzing van slachtoffers door politie naar Slachtofferhulp. Hierdoor wordt op een pro-actieve wijze hulp- en dienstverlening aangeboden aan individuele slachtoffers.

Bepaalde categorieën van slachtoffers moeten door politie actief doorverwezen worden naar de diensten Slachtofferhulp. Dit houdt in dat slachtoffers van een inbraak en slachtoffers die contact hadden met de dader het aanbod moeten krijgen dat, mits hun toestemming, hun gegevens aan de dienst Slachtofferhulp in hun gerechtelijk arrondissement worden doorgegeven. De dienst Slachtofferhulp verbindt zich ertoe om contact op te nemen met het slachtoffer en een hulpaanbod te doen. Slachtoffers die niet onder deze categorieën vallen mogen ook verwezen worden.

Doel van deze gestructureerde verwijzing is dat alle slachtoffers, ongeacht hun reacties, een aanbod krijgen en dat zo snel mogelijk na de feiten kan ingespeeld worden op hun noden, zodat bijkomende problemen kunnen vermeden worden. De overgang van slachtofferbejegening, naar slachtofferhulp, naar slachtoffertherapie moet zo naadloos mogelijk verlopen.

- Slachtofferbejegening bij de politie en slachtofferonthaal op het parket

Uit onderzoek is bekend dat slachtoffers veel waarde hechten aan een correcte en zorgvuldige bejegening door politie en justitie. Het slachtoffer moet ervaren dat recht wordt gedaan en dat in heel de procesgang vanaf de aangifte tot en met de strafuitvoering met zijn persoon en zijn belangen rekening gehouden wordt, zodat het vertrouwen in de rechtsstaat kan worden hersteld. Politie en justitie hebben officiële richtlijnen om te voorkomen dat slachtoffers hun contacten met hen als vernederend, pijnlijk en negatief ervaren. Sleutelbegrippen hierin zijn, een goed onthaal, duidelijke en correcte informatie verstrekken, gericht doorverwijzen naar hulpverlening. Binnen de politie worden mensen opgeleid in de slachtofferbejegening. Op de parketten werden in 1993 diensten Slachtofferonthaal opgericht om aan deze nood tegemoet te komen. De diensten Slachtofferonthaal maken deel uit van het justitiehuis. Zij hebben een structurele opdracht binnen het parket en een dienstverlenende opdracht naar slachtoffers.

- Slachtofferhulp

Uit de praktijk blijkt dat niet alle slachtoffers voldoende hebben met een goede slachtofferbejegening. Zij hebben nood aan extra zorg en informatie. Het essentiële kenmerk van slachtofferschap van misdrijven is het verlies van vertrouwen in de medeburger en de overheid. Slachtoffers zijn meestal geen spontane hulpvragers en in die zin ook niet te vergelijken met traditionele cliënten. Vandaar het model waarbij slachtoffers, mits ze toestemming gegeven hebben aan de politie om hun gegevens aan Slachtofferhulp door te geven, door Slachtofferhulp zelf gecontacteerd kunnen worden. De diensten Slachtofferhulp trachten een aanbod te formuleren op maat van de cliënt; gesprekken kunnen plaatsvinden aan huis bij het slachtoffer, na de kantooruren, ...

- Slachtoffertherapie

Een kleine minderheid van de slachtoffers heeft zeer gespecialiseerde en langdurige hulp nodig. Slachtoffers waarbij het verwerkingsproces stagneert kunnen voor therapeutische hulp terecht bij diensten geestelijke Gezondheidszorg, traumacentra, ...

Het Nationaal Forum voor Slachtofferbeleid

Sinds 1993 is het Nationaal forum voor Slachtofferbeleid actief. Het Nationaal forum is samengesteld uit actoren uit het justitieel, politieel en welzijnskader die betrokken zijn op de rechten en zorg voor slachtoffers, zowel vanuit een dienstverlenende context, als vanuit een administratieve of beleidsfunctie.

Haar opdracht is:

- Inventariseren van alle bestaande reglementeringen en initiatieven inzake slachtoffers van misdrijven (federaal, gemeenschappen en gewesten).
- Evaluatie van de uitvoering door de Belgische instanties van alle internationale conventies, verdragen, richtlijnen en aanbevelingen.
- Voorstellen formuleren tot verbetering van de positie van het slachtoffer in het strafrecht en in de gerechtelijke procedures. Voorstellen formuleren tot verbetering van de coördinatie van alle federale en gemeenschaps –of gewestelijke initiatieven inzake slachtoffers.

Het Nationaal Forum tracht met haar adviezen op het beleid te wegen.

3.3.6. Slachtofferhulp heeft aandacht voor kinderen

In 2001 werd door de Vlaamse Overheid het project 'Kinderwerking Slachtofferhulp' goedgekeurd. Hiermee werd het licht op groen gezet om binnen de diensten Slachtofferhulp hulpverlening aan kinderen en jongeren uit te bouwen. Momenteel kunnen dan ook in alle diensten Slachtofferhulp kinderen en jongeren terecht voor begeleiding. Beroepskrachten en vrijwillige medewerkers werden opgeleid in de opvang van kinderen.

Naast het begeleiden van kinderen geeft Slachtofferhulp vorming en voordrachten rond het thema 'Kinderen helpen na een schokkende gebeurtenis of een plotseling overlijden'. In juni 2002 werd per provincie één coördinator 'Kinderwerking Slachtofferhulp' aangeworven voor het geven van deze vormingen en voordrachten.

De voorbije twee jaar werden verschillende vormingspakketten uitgewerkt. Deze hebben als doel de alertheid naar kleuters, lagere schoolkinderen en kinderen uit de eerste graad van het secundair onderwijs die slachtoffer werden te verhogen. Ze richten zich in eerste instantie naar het onderwijs, ouderverenigingen, jeugdverenigingen en hulpverlenende instanties die in aanraking komen met kinderen die slachtoffer werden.

Op één september van 2003 werd een bijkomende beroepskracht aangeworven met als taak de uitbouw van een vormingspakket met als doel de alertheid te verhogen naar jongeren, ouder dan veertien jaar, die slachtoffer werden.

In oktober 2003 verscheen bij uitgeverij Lannoo het eerste boek van Slachtofferhulp in Vlaanderen: "Kinderen helpen na een schokkende gebeurtenis, een praktische gids na een misdrijf of een plotseling overlijden". Dit boek is in de boekhandel verkrijgbaar en op het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk.

3.3.7. Internationale contacten

Ondanks dat Slachtofferhulp in Vlaanderen klein is in vergelijking met onze buurlanden hebben we goede internationale contacten en staat onze werking hoog aangeschreven. Er is zeer veel internationale interesse voor onze kinderwerking en vraag naar samenwerking.

Er zijn regelmatig contacten met Slachtofferhulp Nederland. Er werd een nieuwe projectaanvraag ingediend bij de Europese Commissie door Slachtofferhulp U.K. in samenwerking met Slachtofferhulp Nederland en Slachtofferhulp in Vlaanderen m.b.t. het rekruteringsbeleid voor vrijwillige medewerkers en de bereikbaarheid van minderhedenpopulaties hierin.

Het Europees Forum voor Slachtofferhulp

Sedert haar ontstaan maakt Slachtofferhulp deel uit van het Europees Forum voor Slachtofferhulp. Dit forum heeft tot doel de slachtofferhulpverlening in Europa op elkaar af te stemmen en te wegen op het Europees beleid. In 2001 werd het Europees Kaderbesluit inzake de status van het slachtoffer in de strafprocedure van toepassing.

Musas-project

In het kader van het ontwikkelen van vorming rond het werken met kinderen werd op Europees niveau het MUSAS-project goedgekeurd. Het project werd gecoördineerd door Slachtofferhulp Portugal en liep van november 2001 tot november 2003. Samen met Nederland, Engeland, Frankrijk, Schotland en België werd een gelijkvorming vormingspakket rond opvang van kinderen uitgebouwd voor beroepskrachten en vrijwilligers binnen Slachtofferhulp. Deze vorming bestaat uit een basisopleiding en een voortgezette opleiding rond slachtofferschap binnen de schoolcontext en verkeersslachtoffers.

Door dit project werd duidelijk dat het mogelijk is om met verschillende Europese landen, elk met hun taal en hun cultuur een gemeenschappelijke vormingspakket uit te bouwen.

Ook de Europese Commissie blijkt heel positief te zijn over deze samenwerking en de behaalde resultaten.

Indien u meer informatie wenst over de werking van de diensten Slachtofferhulp kan u terecht bij Astrid Rubbens, stafmedewerkster Slachtofferhulp bij het Steunpunt Algemeen welzijnswerk.

Astrid.Rubbens@steunpunt.be

03-340 49 17

Voor informatie over een lokale werking kan u terecht bij de respectievelijke diensten.

Adressenlijst in bijlage.

Bijlage 2 De Beleidscel Samenleving en Criminaliteit stelt zich voor

Complementair aan het federaal veiligheids- en strafuitvoeringsbeleid wil de Vlaamse regering stroomopwaarts een omvattend welzijnsgericht beleid rond criminaliteit, onveiligheid en slachtofferzorg voeren.

Voor de Vlaamse Gemeenschap brengt de bevoegdheid inzake criminaliteit en samenleving een veelheid aan taken mee. Ze worden ontwikkeld via een permanente dialoog tussen het coördinerend departement Welzijn en de andere betrokken gemeenschapsdepartementen, in overleg met de federale overheid en op de diverse bestuursniveaus.

Binnen het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, bij het Directoraat-Generaal van de administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn (departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur), werd dan ook een Beleidscel Samenleving en Criminaliteit opgericht. De beleidscel is operationeel sinds juli 2001.

In deze tekst vindt u de opdrachten, de interne taakverdeling en de adresgegevens van de beleidscel.

De Beleidscel Samenleving en Criminaliteit heeft de volgende opdrachten:

- ontwikkeling van een visie op de Vlaamse, welzijnsgerichte benadering van criminaliteit, onveiligheid en slachtofferschap;
- ontwikkeling van en participatie in het overleg op het grensgebied welzijn - justitie - veiligheid tussen alle relevante Vlaamse partners (werkveld en overheid) enerzijds, en tussen de Vlaamse Gemeenschap en de federale overheid (ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken) anderzijds;
- uitwerking, implementatie en evaluatie van samenwerkingsakkoorden op het grensgebied welzijn - justitie - veiligheid;
- beleidsvoorbereidend werk rond het forensisch welzijnswerk;
- documentatieverzameling en -verstrekking; en
- studie.

De dossiers die behandeld worden door de Beleidscel Samenleving en Criminaliteit hebben bijvoorbeeld betrekking op:

- de slachtofferhulp;
- de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden;
- de begeleiding van seksuele delinquenten;
- de interneringsproblematiek;
- de herstelbemiddeling (dader-slachtoffer-bemiddeling);
- de alternatieve sancties en alternatieve conflictoplossing binnen en buiten strafrechtelijk kader; en
- de veiligheidsproblematiek.

De Beleidscel Samenleving en Criminaliteit bestaat uit Wilfried Meyvis, Marc Verhelst, Koen Devroey, Bart Lemmens en negen beleids- en stafmedewerkers in de Vlaamse gevangenissen.

Wilfried Meyvis: Teamcoördinator

Lokaal 341 / ☎ 02-553 33 84 / ✉ wilfried.meyvis@wvc.vlaanderen.be

- Implementator Strategisch Plan "Hulp- en Dienstverlening aan Gedetineerden"

Marc Verhelst: Beleidsmedewerker

Lokaal 345 / ☎ 02-553 33 43 / ✉ marc.verhelst@wvc.vlaanderen.be

- Coördinatie welzijnsgerichte benadering
- Implementatie strategisch plan
- Justitieel Welzijnswerk
- Herstelgerichte detentie
- Gerechtelijke en niet-strafrechtelijke alternatieve maatregelen

Koen Devroey: Beleidsmedewerker

Lokaal 343 / ☎ 02-553 32 76 / ✉ koen.devroey@wvc.vlaanderen.be

- Slachtofferhulp
- Begroting en subsidiëring projecten

Bart Lemmens: Beleidsmedewerker

Lokaal 343 / ☎ 02-553 34 44 / ✉ bart.lemmens@wvc.vlaanderen.be

- Communicatie en website
- Hulpverlening seksuele delinquenten
- Kruispunt welzijn-justitie-veiligheid
- Internering
- Veiligheidsproblematiek
- Geweld op vrouwen

Griet Vandendries: Assistent

Lokaal 345 / ☎ 02-553 42 77 / ✉ griet.vandendries@wvc.vlaanderen.be

- Logistieke en administratieve ondersteuning

Beleids- en stafmedewerkers in de Vlaamse gevangenissen: in elke gevangenis uit de pilootregio voor de implementatie van het strategisch plan voor de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden (Antwerpen, Brugge, Hoogstraten, Merksplas, Turnhout en Wortel) beschikt de Beleidscel Samenleving en Criminaliteit over een beleidsmedewerker, en in de grote gevangenissen ook over een stafmedewerker. Zij vertegenwoordigen, als Vlaamse ambtenaren, de Vlaamse Gemeenschap. U vindt hun gegevens op onze website.

Hoe bereikt u de Beleidscel Samenleving en Criminaliteit?

U wenst ons te contacteren? Dat kan.

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

Administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn

Beleidscel Samenleving en Criminaliteit

Markiesstraat 1 / Lokaal 343

1000 Brussel

☎ 02/553 34 44

✉ welzinnenjustitie@vlaanderen.be

🌐 <http://www.wvc.vlaanderen.be/welzinnenjustitie>

Inschrijven op de elektronische nieuwsbrief "Welzijn en Justitie" kan op onze website: <http://www.wvc.vlaanderen.be/welzinnenjustitie>.

Bijlage 3 Adreslijst van Centra Algemeen Welzijnswerk met afdeling Slachtofferhulp

Ondersteuningsstructuur voor Vlaanderen

Steunpunt Algemeen Welzijnswerk

Berchem (2600)
Diksmuidelaan 50 – 03/366 15 40
Fax: 03-385 57 05

Contactpersonen:

Stafmedewerker Slachtofferhulp : Astrid Rubbens (coördinatie)
Astrid.Rubbens@steunpunt.be
Rechtstreeks tel: 03-340 49 17

Ondersteuning vrijwilligerswerking Slachtofferhulp: Lies Vermeulen
Lies.Vermeulen@steunpunt.be
Rechtstreeks tel: 03-340 49 24

Ondersteuning kinderwerking Slachtofferhulp: Ilse Vande Walle
Ilse.VandeWalle@steunpunt.be
Rechtstreeks tel: 03-340 49 26

project: "Jongeren, nabestaanden in het verkeer"
projectmedewerker: Saskia Saelens
Saskia.Saelens@steunpunt.be Rechtstreeks tel: 03-340 49 27

Diensten voor Slachtofferhulp in Vlaanderen

Provincie Antwerpen

CAW De Mare

Antwerpen (2020)
Lodewijk de Raetstraat 13 – 03/247 88 30
Fax: 03/247 88 39
Contactpersoon: Ann Castrel
slachtofferhulp@cawdemare.be

CAW De Kempen

Herentals (2200)
Sint Jansstraat 17 – 014/23 02 42
Fax: 014/23 55 39
Contactpersoon: Ingrid Marit
slachtofferhulp@cawdekempen.be

CAW Het Welzijnshuis

Willebroek (2830)
G. Gezellestraat 54 – 03/886 28 10
Fax: 03/866 35 91
Contactpersoon: Ria Verreet
slachtofferhulp.mechelen@skynet.be

**Provinciaal coördinator kinderwerking
Standplaats CAW De Kempen**

Ellen Van Wesenbeeck
014/23 02 42 en 0472/62 95 36
Ellen.vanwesenbeeck@cawdekempen.be

Provincie Brabant

CAW Archipel

Brussel (1000)
Groot Eiland 84 – 02/514 40 25
Fax: 02-512 67 38
Contactpersoon: Ivan De Naeyer
grooteiland.slh@archipel.be
www.slachtofferhulp-brussel.be

CAW Leuven

Leuven (3000)
Lepelstraat 9 – 016/27 04 00
Fax: 016-22 98 44
Contactpersoon: Terry Horckmans
slachtofferhulp@cawleuven.be
www.cawleuven.be

**Provinciaal coördinator kinderwerking
Standplaats CAW Leuven + CAW Archipel**

Cathia Coekaerts
02/502 66 00 of 016/27 04 06
0472/62 95 32
cathia.coekaerts@cawleuven.be

Provincie Limburg

CAW Sonar

Hasselt (3500)
Plantenstraat 127 – 011/23 23 40
Fax: 011-23 23 49
Contactpersoon: Goedele Ceunen
slachtofferhulp.hasselt@cawsonar.be
www.cawsonar.be

CAW Sonar

Tongeren (3700)
Maastrichtersteenweg 47 – 012/23 07 82
Fax: 011-012-39 33 20
slachtofferhulp.tongeren@cawsonar.be
www.cawsonar.be

antenneposten:

Sint Truiden (3800)
Ursulinenstraat 7 – 011-68 86 00
Fax: 011-68 86 00
slachtofferhulp.sinttruiden@cawsonar.be

Maasmechelen (3630)
Heirstraat 247 – 089-77 38 34
Fax: 089-77 38 34
slachtofferhulp.maasmechelen@cawsonar.be

Overpelt (3900)
Kerkdijk 4 – 011-64 13 50
Fax: 011-64 13 50
Slachtofferhulp.overpelt@cawsonar.be

**Provinciaal coördinator kinderwerking
Standplaats CAW Sonar-Hasselt**

Jaklien Eyckerman
011/23 23 40 en 0472/62 95 35
jaklien.eyckerman@belgacom.net

**Provincie Oost-Vlaanderen
CAW 't Dak - Teledienst**

Dendermonde (9200)
OLV Kerkplein 30 – 052/25 99 55
Fax: 052/22 54 81
Contactpersoon: Stefaan Kaesteker
slachtofferhulp@dak-teledienst.be
www.dak-teledienst.be

antenneposten:
St-Niklaas (9100)
Prins Albertlaan 35 – 03/776 82 71
Fax: 03/766 20 18

Lokeren (9160)
Haarsnijderslaan 14 – 09/339 06 00
Fax: 09/348 49 31

Ninove (9400)
Abdijstraat 81 – 054/31 89 30
Fax: 054/ 32 03 15

Aalst (9300)
Botermelkstraat 177 – 053/77 61 16
Fax: 053/70 56 30

CAW Visserij

Gent (9000)
Visserij 153 – 09/225 42 29
Fax: 09-233 85 79
Contactpersoon: Catherine Bibaer
slachtofferhulp@cawvisserij.be
www.cawvisserij.be

CAW Zuid Oost-Vlaanderen

Ronse (9600)
Ponettestraat 87 – 055/20 83 32
Fax: 055-20 65 56
Contactpersoon: Hilde De Cubber
kompas@cawzuidoostvlaanderen.be

**Provinciaal coördinator kinderwerking
Standplaats CAW Zuid Oost-Vlaanderen**

Ann De Bruyn
055/20 83 32 en 0472/62 95 34
Ann.debruyn@cawzuidoostvlaanderen.be

Provincie West-Vlaanderen**CAW De Viersprong**

Brugge (8000)
Garenmarkt 3 – 050/47 10 47
Fax: 050-47 10 57
Contactpersoon: Nadine De Baere
caw.slachtofferhulp@deviersprong.be
www.deviersprong.be

CAW De Papaver

Ieper (8900)
H. Cartonstraat 10 – 057/20 51 86
Fax: 057-21 69 27
Contactpersoon: Karen Feys
slachtofferhulp@cawdepapaver.be

CAW De Papaver

Veurne (8630)
Peter Benoitlaan 58 – 058/28 00 28
Fax : 058/28 00 20
slachtofferhulp@caw-de-papaver.be

CAW Stimulans

Kortrijk (8500)
Groeningestraat 28 – 056/21 06 10
Fax: 056-21 06 40
Contactpersoon:
slachtofferhulp@stimulans-groeningestraat.be
www.cawstimulans.be

Provinciaal coördinator kinderwerking

Standplaats CAW De Viersprong
Ilse Delafontaine
050/47 10 78 en 0472/62 95 33
Ilse.delafontaine@cawdeviersprong.be

Bijlage 4 Adreslijst standhouders infomarkt

Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg
Dhr. John Deheegher
Hospitaalcentrum van de Basis Koningin Astrid
Bruynstraat
1120 Brussel
E-mail john.deheegher@mil.be

Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg, afdeling UDGG
Project Zelfmoordpreventie
Dhr. K. Andriessen
Triomflaan 74
1160 Brussel
Tel 02-640 93 02
E-mail udgg@belgacom.net

Centrum voor crisispsychologie
Dhr. Walter Daes
Militair Hospitaal Koningin Astrid
Bruynstraat 1
1120 Nederoverheembeek
Tel 02-264 44 56
Fax 02-264.44.32
E-mail walter.daes@mil.be

Centrum ter Preventie van Zelfmoord
Zelfmoordlijn
Mevr. Grieke Forceville
P/a Arteveldestraat 142
1000 Brussel
Tel 02-649 62 05
E-mail cpz@zelfmoordpreventie.be

Child Focus
Houba - de Strooperlaan 292
1020 Brussel
Tel 02-475 44 11
Fax 02-473 44 03
E-mail christel.vangoethem@childfocus.org
Website www.childfocus.be

Federale Overheidsdienst Justitie
Dienst Justitiehuisen/Slachtofferzorg
Dhr. Peter De Bruycker
Waterloolaan 115
1000 BRUSSEL
Tel 02-542 65 34
E-mail peter.debruycker@just.fgov.be
Website www.just.fgov.be

Federale Overheidsdienst Justitie
Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van geweldsdelicten
Dhr. Tom Neel
Hallepoortlaan 5-8
1000 BRUSSEL
Tel 02-542 72 40
E-mail tom.neel@just.fgov.be
Website www.just.fgov.be

Federale Overheidsdienst Justitie
Directoraat-Generaal Strafinrichtingen
Herstelgerichte Detentie
Eversstraat 2-8
1000 Brussel
Tel 02-542 78 97
Fax 02-542 78 84
Website www.just.fgov.be

Federatie van Tele-Onthaal
Mevr. José De Kesel
Roosakker 6
9000 Gent
E-mail federatiejosé@tele-onthaal.be
Website www.tele-onthaal.be

Instituut voor de gelijkheid van mannen en vrouwen
Mevr. Marijke Weewauters
Belliardstraat 51
1040 Brussel
Tel 02-233 49 40
Fax 02-233 40 32
E-mail gelijkheid@meta.fgov.be
Website meta.fgov.be/pc/pcg/nlccg00.htm

Lokale Politie Mechelen
Dienst slachtofferbejegening
Dhr. Peter Van Haken
Frederik De Merodestraat 88
2800 Mechelen
Tel 015-28 66 14
Fax 015-29 01 08
E-mail politie@mechelen.be

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Beleidscel Samenleving en Criminaliteit
Dhr. Koen Devroey
Markiesstraat 1
Lokaal 345
1000 Brussel
Tel 02-553 32 76
Fax 02-553 34 19
E-mail koen.devroey@wvc.vlaanderen.be
Website www.wvc.vlaanderen.be/welzijnjustitie

Ouders van een vermoord kind vzw
Dhr en Mevr. Viville-Clinckx (secretariaat)
Frans Rochettestraat 7
3020 Winksele
Tel 016-48 96 48
Website www.oudersvaneenvermoordkind.be

Ouders van verongelukte kinderen vzw
Dhr. Francis Herbert
Tervurenlaan 268 A
1150 Brussel
Tel 02-778 24 92
Fax 02-780 25 30

Ouders van een overleden kind vzw
Mevr. Rosa Van Parijs
Varenslaan 1
8200 Brugge
Tel 050-38 7724
E-mail rosa.vanparijs@tiscali.be
Website www.ovok.be

Psychosociaal managers
Psycho-sociaal manager provincies Vlaams-Brabant en Limburg: Hannelore Andries
Tel Vlaams-Brabant 016-26 73 81
Tel Limburg 011-29 56 72
Gsm 0473-98 20 32
E-mail hanneloreandries@yahoo.com

Psycho-sociaal manager provincie Antwerpen: Philippe De Ruyck
Tel 03-213 80 21
Gsm 0473-98 02 31
Email philippe.deruyck@swing.be

Psycho-sociaal manager Oost- en West-Vlaanderen: Elke Allaert
Gsm 0478-73 38 96
Tel Oost-Vlaanderen 09-267 83 29
Email Oost-Vlaanderen elke.allaert@oost-vlaanderen.be
Tel West-Vlaanderen 050-40 57 84
Email West-Vlaanderen elke.allaert@west-vlaanderen.be

Rode Kruis Vlaanderen
Dienst Sociale Interventie
Mevr. Karin De Moor
Vleurgatsesteenweg 98
1050 Brussel
Tel 02-645 44 58
Fax 02-646 04 41
E-mail karin.demoor@redcross-fl.be

Steunpunt Algemeen Welzijnswerk
Forensisch Team
Mevr. Kristin Nuyts
Diksmuidelaan 50
2600 Berchem
Tel 03-366 15 40
Fax 03-385 57 05
E-mail kristin.nuyts@steunpunt.be
Website www.caw.be

Stichting Welzijnszorg Provincie Antwerpen
Mevr. Pascale Franck
Boomgaardstraat 22 bus 100
2600 BERCHEM
Tel 03-240 61 61
Fax 03-240 61 62
E-mail pascale.franck@welzijn.provant.be
Website www.provant.be/welzijn/swpa

Suggnomè
Mevr. Marianne Regelbrugge
Maria Theresia-straat 114
3000 Leuven
Tel 016-22 63 88
Fax 016-22 74 82
E-mail marianne.regelbrugge@suggnome.be
Website www.suggnome.be

Uitgeverij Lannoo
Dhr. Dirk Demuynck
Kasteelstraat 97
8700 Tielt
Tel 051-42 42 11
Fax 051-40 11 52
E-mail lannoo@lannoo.be
Website www.lannoo.be

Vertrouwenscentrum Kindermishandeling Brussel
Laarbeeklaan 101
1090 Brussel 9
Tel 02-477 60 60
Fax 02-477 57 45
E-mail kindinnood@az.vub.ac.be

Werkgroep Verder
Dhr. Nico De Fauw
P/a CGG PassAnt,
Afdeling Halle
Beertsestraat 21
1500 Halle
Tel 02-361 21 28
Fax 02-361 77 17
E-mail nicodefauw@werkgroepverder.be
Website www.werkgroepverder.be

Bijlage 5 Adreslijst sprekers en medewerkers

1. Openingstoespraak "Een dag voor het slachtoffer!?"

Astrid Rubbens
Stafmedewerkster Slachtofferhulp
Steunpunt Algemeen Welzijnswerk
Diksmuidelaan 50
2600 Berchem
Tel 03-340 49 17
Fax 03-385 57 05
E-mail astrid.rubbens@steunpunt.be

2. Toespraak "Slachtofferhulp van gisteren naar morgen"

Wilfried Meyvis
Teamcoördinator
Beleidscel Samenleving en Criminaliteit
Markiesstraat 1
Lokaal 345
1000 Brussel
Tel 02-553 34 44
Fax 02-553 34 19
E-mail wilfried.Meyvis@wvc.vlaanderen.be

3. Werkgroepen

3.1. Recht op geven van informatie

Jos Depla
p/a vzw Doorbraak
Appeldijkstraat 30A
2880 Bornem
Tel 03-899 21 45

Ann Castrel, Caro Marcinkowski, Eugenie Uijen, Jef Van de Velden
Medewerkers van de diensten Slachtofferhulp uit Antwerpen, Herentals en Willebroek

3.2. Recht op krijgen van informatie

Ilse Vande Walle
Coördinator kinderwerking Slachtofferhulp
Steunpunt Algemeen Welzijnswerk
Diksmuidelaan 50
2600 Berchem
Tel 03-340 49 26
Fax 03-385 57 05
E-mail ilse.vandewalle@steunpunt.be

Dr. Leo Pas
Wetenschappelijke Vereniging van Vlaamse Huisartsen
St. Hubertusstraat 58
2600 Berchem
Tel 03-281 16 16
Fax 03-218 51 84
E-mail leo@pas.telenet.be

Dr. Frank Desmet
Diensverantwoordelijke
Spoedgevallen AZ Klina
Augustijnslei 100
2930 Brasschaat
Tel 03-650 50 50
Fax 03-650 50 00
E-mail frank.desmet@klina.be

Luc Van Hulle
Ouders van verongelukte kinderen vzw
p/a Tervurenlaan 268 A
1150 BRUSSEL
Tel 02-780 24 92
Fax 02-780 25 30

Kris Wouters
Slachtofferbejegenaar
Politiezone Neteland
Molenvest 15
2200 Herentals
Tel 014-24 42 00
Fax 014-24 42 99
E-mail politie.neteland@skynet.be

3.3. Recht op juridische bijstand

Natalie Ver Poorten
Juriste
Dienst Slachtofferhulp, CAW De Kempen
Sint Jansstraat 17
2200 Herentals
Tel 014-23 02 42
Fax 014-23 55 39
E-mail natalieverpoorten@tiscali.be

Gustaaf Daemen
Gedelegeerd Bestuurder Algemeen Directeur
D.A.S. NV
Lloyd Georgelaan 6
1000 BRUSSEL
Tel 02-645 51 11
Fax 02-640 77 33
E-mail info@das.be

Koen Devroey
Beleidsmedewerker
Beleidscel Samenleving en Criminaliteit
Administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn - dep. WVC
Markiesstraat 1 - lokaal 343
1000 Brussel
Tel 02-553 32 76
Fax 02-553 34 19
E-mail koen.devroey@wvc.vlaanderen.be

Filip Van Hende
Advocaat
Baliestraat 28
9000 Gent
Tel 09-221 20 15
E-mail advocaten@vanhende-rummens.be

Julien Van Molle
Federatie voor Verzekerings- en Financiële tussenpersonen
Autolei 228
2160 Wommelgem
Tel 03-244 12 80
Fax 03-216 97 45

3.4. Recht op privacy en bescherming

Franceska Verhenne
Dienst Slachtofferhulp, CAW Stimulans
Groeningestraat 28
8500 Kortrijk
Tel 056-21 06 10
Fax 056-21 06 40
E-mail slachtofferhulp@stimulans-groeningestraat.be

Flip Voets
Secretaris-generaal en ombudsman
Raad voor de Journalistiek
IPC Residence Palace, 3e verdieping 3/217
Wetstraat 155
1040 Brussel
Tel 02-230 27 17
E-mail info@rvdj.be

Prof. Frank Hutsebaut
Strafrecht, Strafvordering en criminologie KULeuven
Instituut voor Strafrecht
Hooverplein 10
3000 Leuven
Tel 016-32 51 55
Fax 016-32 53 27
E-mail frank.hutsebaut@law.kuleuven.ac.be

Desirée De Poot
Journaliste
Gazet van Antwerpen en Belang van Limburg
Tel 0475-45 70 10
E-mail ddepoot@concentra.be

3.5. Recht op herstel

Kristel De Vos
Juriste
Dienst Slachtofferhulp, CAW Het Welzijnshuis
G.Gezellestraat 54
2830 Willebroek
Tel 03-886 28 10
Fax 03-886 35 91
E-mail slachtofferhulp.mechelen@skynet.be

Rita Jacqmot
Schuldbemiddelaar bij het OCMW Leuven
Sinds 01/01/04 werkzaam bij de Psychosociale Dienst van Leuven Centraal
Centrale Gevangenis Leuven
Geldenaaksevest 68
3000 LEUVEN
Tel 016-31 03 50
E-mail rita.jacqmot@just.fgov.be

Els Sneider
Adjunct-adviseur Slachtofferonthaal
Federale Overheidsdienst Justitie
Dienst Justitiehuisen
J. Dillensplein 1
1000 Brussel
Tel 02-535 91 16
Fax 02-535 91 01
E-mail els.sneiders@just.fgov.be

3.6. Recht op hulp

Ria Verreet
Dienst Slachtofferhulp
CAW Het Welzijnshuis
G.Gezellestraat 54
2830 Willebroek
Tel 03-886 28 10
Fax 03-886 35 91
E-mail slachtofferhulp.mechelen@skynet.be

Hilde Guffens
Coördinator herstelconsulenten
Eversstraat 2-8
1000 Brussel
Tel 02-542.78.97
E-mail hilde.guffens@just.fgov.be

3.7. Debat

Martine Puttaert
Gewezen adviseur Welzijn
Kabinet Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen
Koolstraat 35
1000 Brussel

Edith Van den Broeck
Voorzitster
Hoge Raad voor de Justitie
Louizalaan 65 bus 1
1050 Brussel
Tel 02-535 16 16
Fax 02-535 16 20

Rony Vandaele
Hoofdcommissaris
Lokale Politie Mechelen
Frederik de Merodestraat 88
2800 Mechelen
Tel 015-28 66 00
Fax 015-29 01 08
E-mail politie@mechelen.be

Prof. Ivo Aertsen
Professor
K.U. Leuven
Afdeling: Strafrecht, strafvordering en criminologie
Instituut Penologie en Victimologie
Hooverplein 10
B-3000 Leuven
Tel 016-32 53 02
E-mail ivo.aertsen@law.kuleuven.ac.be

3.8. Slottoespraak

Adelheid Byttebier

Gewezen Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen

Koolstraat 35

1000 BRUSSEL

Bijlage 6 Sponsors

Het colloquium was mogelijk dankzij de steun van:

Alligna Expo Service
Bijgebouw 1 Nekkerhal
2800 Mechelen
Tel 015-55 48 26
Fax 015-55 56 86
E-mail alligna@pi.be

Caritas Cisterciëncis
Antwerpsesteenweg 496
2390 Westmalle
Tel 03-312 92 00

Cera Foundation
Philipssite 5 B 10
3001 Leuven
Tel 016-86 56 30

Fonds Slachtofferhulp Nederland
Postbus 93166
2509 AD Den Haag
Tel 070-363 59 36
Fax 070-363 59 37

KBC Bank en Verzekering
Parijsstraat 52
3000 Leuven
Tel 016-24 37 72

Uitgeverij Lannoo
Kasteelstraat 97
8700 Tielt
Tel 051-42 42 11
Fax 051-40 11 52
E-mail lannoo@lannoo.be

Vlaamse Gemeenschap
Beleidscel Samenleving en Criminaliteit
Markiesstraat 1
1000 Brussel

